

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

SROVNÁVACÍ STUDIE

Ochrana tzv. „strategických“ společností v evropském kontextu a screening přímých zahraničních investic

Obsah:

I. ÚVOD	4
II. FRANCIE	12
III. NĚMECKO.....	15
IV. ITÁLIE	16
V. SLOVENSKO.....	17
VI. JINÁ OPATŘENÍ V ČLENSKÝCH STÁTECH EU	18
V. HISTORICKÁ ZKUŠENOST ČESKOSLOVENSKA.....	25
VI. ZÁVĚR	30
PŘÍLOHA 1.....	32

Srovnávací studie č. 5.325
prosinec 2011, aktualizace květen 2018
autor: Martin Kavěna

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Ochrana tzv. „strategických“ společností v evropském kontextu a screening přímých zahraničních investic	Typ edice: online, ISSN 2533-4131 URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Autor: Kavěna, M.	První vydání edice: červenec 1991
Číslo: Srovnávací studie č. 5.325	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Datum: prosinec 2011, aktualizace květen 2018	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
Klíčová slova:	Jazyk: CZ
FDI; přímé zahraniční investice; strategické investice	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Studie popisuje nástroje na ochranu tzv. strategických společností a jejich slučitelnost s právem EU. Jde zejména o různá právní omezení volného pohybu kapitálu (např. zlaté akcie státu v privatizovaných společnostech, povinné schvalovací řízení před nabytím majetkového podílu ve strategické společnosti ze strany investora atp.), ale i o různé faktické nástroje (např. členský stát si ponechá ovládací podíl ve strategické společnosti, resp. realizuje investice do strategických odvětví prostřednictvím státního investičního fondu, tzv. sovereign wealth fund).

Obsah

I. ÚVOD	4
A) POSTOJ EU.....	5
i) Sdělení Komise z roku 2008 COM(2008) 115 – historický základ pro aktuální návrh nařízení předložený Komisí (v r. 2017).....	5
ii) Návrh nařízení EP a Rady, kterým se stanoví rámec pro prověřování přímých zahraničních investic do Evropské unie COM(2017) 487	7
iii) Přípustná omezení volného pohybu kapitálu ze strany členských států EU.....	8
B) POSTOJ OECD	11
II. FRANCIE	12
A) ZALOŽENÍ FRANCOUZSKÉHO STÁTNÍHO INVESTIČNÍHO FONDU	12
B) PRÁVNÍ REGULACE – REGULACE ZAHRA NIČNÍCH INVESTIC DO STRATEGICKÝCH ODVĚTVÍ (DEKRET Č. 2005-1739 ZE DNE 30. 12. 2005)	12
III. NĚMECKO	15
IV. ITÁLIE	16
V. SLOVENSKO	17
VI. JINÁ OPATŘENÍ V ČLENSKÝCH STÁTECH EU	18
C-367/98 KOMISE V. PORTUGALSKO.....	18
C-54/99 SCIENTOLOGY INTERNATIONAL.....	19
C-478/98 KOMISE V. BELGIE	20
C-483/99 KOMISE V. FRANCIE	20
C-503/99 KOMISE V. BELGIE	21
C-207/07 KOMISE V. ŠPANĚLSKO	23
C-112/05 KOMISE V. NĚMECKO (SPOR O TZV. ZÁKON „VOLKSWAGEN“).....	23
C-244/11 KOMISE V. ŘECKO.....	24
V. HISTORICKÁ ZKUŠENOST ČESKOSLOVENSKA	25
A) ZÁKON Č. 131/1936 SB., O OBRANĚ STÁTU.....	25
B) STRATEGICKÉ PODNIKY V ČR – SOUČASNOST	29
VI. ZÁVĚR	30
PŘÍLOHA 1	32
A) FRANCIE	32
B) NĚMECKO.....	34
C) SLOVENSKO.....	35

I. ÚVOD

Ochrana tzv. strategických společností, resp. strategických ekonomických zájmů se v posledním desetiletí stala aktuálním tématem v řadě členských států EU, ale i v EU samotné, a to zejména v kontextu (i) prohlubující se ekonomické liberalizace (na půdě EU, EHP i WTO), (ii) globalizace investičního prostředí (a sílícího vlivu investorů z rozvíjejících se států – zejména sílícího fenoménu státních investičních fondů, tzv. *sovereign wealth funds*¹, event. investorů-zahraničních holdingů, v nichž cizí stát drží, přímo či nepřímo, významný podíl²) a (iii) globální ekonomické krize a související vlnou mezinárodních fúzí a akvizic.

Nadnárodní pravidla na úrovni EU omezují některé tradiční metody ochrany a podpory „národních“ společností, jakými byly v minulosti dovozní cla, upřednostňování národních dodavatelů při zadávání veřejných zakázek, poskytování státních podpor a jiné mechanismy, které zajišťovaly národním podnikům zvýhodněné postavení na domácím trhu. Nástroje ochrany strategických společností, resp. strategických průmyslových a obchodních odvětví, mohou proto dnes být uplatňovány Českou republikou pouze v souladu s právem EU. **Naopak nadnárodní pravidla na úrovni EU připouštějí cílené metody ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti a v tomto rámci umožňují určitý screening přímých zahraničních investic.**

V rámci EU se debata o ochraně strategických společností a strategických ekonomických zájmů v minulosti soustřeďovala zejména na Francii, která se však nezaměřovala výhradně na ochranu strategických společností nebo odvětví, ale v obecnějším slova smyslu se zaměřovala i na podporu tzv. „ekonomického patriotismu“ v ne-strategických odvětvích: např. francouzský premiér Dominique de Villepin poprvé užil výrazu ekonomický patriotismus dne 27. 7. 2005 při vyjadřování nesouhlasu s avizovaným záměrem americké PepsiCo převzít tradiční francouzskou potravinářskou společnost Danone.³ Snaha ochránit některé strategické podniky či odvětví v rámci určité formy screeningu zahraničních investic se však objevuje v řadě dalších členských států EU, mj. v Belgii, Německu, Itálii, Portugalsku, Španělsku a na Slovensku, přičemž posouzení slučitelnosti přijatých opatření s právem EU není vždy jednoznačné, o čemž svědčí množství soudních sporů před Evropským soudním dvorem (viz dále).

Pokud jde o význam výše užitých pojmů, odborná literatura např. definuje ekonomický patriotismus (tedy o něco širší pojem než „strategické“ podniky) jako soubor *„ekonomických rozhodnutí, která usilují o to zvýhodnit některé sociální skupiny, společnosti nebo odvětví, která jsou považována ze strany těch, kteří rozhodují, za tzv. „insidery“ z důvodu teritoriální příslušnosti.“*⁴

¹ První takový fond byl založen již v r. 1951 (Kuwait Investment Authority), následně v r. 1967 (Norsko – Government Pension Fund), r. 1974 (Singapúr – fond Temasek), r. 1976 (SAE – Abu Dhabi Investment Authority), r. 2005 (Jižní Korea – Korea Investment Corporation), r. 2005 (Qatar – Qatar Investment Authority), r. 2007 (Čína – China Investment Corporation), r. 2008 (Rusko – rozdělení Russia Globalization Fund do dvou samostatných fondů Russian Reserve Fund a Russian National Wealth Fund); viz aktuální seznam státních investičních fondů na <http://www.swfinstitute.org/>

² Řada českých průmyslových podniků je ovládána zahraničními holdingy, v nichž cizí státy ovládají, přímo či nepřímo, menšinové či většinové podíly (srov. investice ruských holdingových a investičních společností v českém strojírenství - web: <http://www.gazprombank.ru/eng/group/company/11320/>).

³ Christophe Jakubyszyn, „Dominique de Villepin en appelle au „patriotisme économique“, *Le Monde*, 29. 7. 2005; Viz rovněž: Clift, B. French Economic Patriotism: Legislative, Regulatory & Discursive Dimensions. Paper prepared for the PSA Annual Conference, Manchester, 7-9.4.2009, web: http://warwick.academia.edu/BenClift/Papers/423200/French_Economic_Patriotism_Legislative_Regulatory_and_Discursive_Dimensions (dále jen „Clift, French Economic Patriotism“)

⁴ Písemné podklady autorů Clift, B., a Woll, C. z r. 2009, připravené v rámci projektu *Economic patriotism: the limits of the liberal market* organizovaného společně ze strany University of Warwick a Ecole des Sciences Politiques. Citováno v Clift, French Economic Patriotism, str. 3.

Tzv. ekonomický patriotismus vychází z obecného předpokladu, že zájmy domácího státu je nutné předřadit před zájmy jednotlivců, když jde o ekonomická rozhodnutí nejen akcionářů (např. rozhodnutí o tom, zda je vhodné, aby akcionář prodal svůj podíl ve společnosti zahraničnímu investorovi), ale v širším kontextu se lze setkat i s užitím pojmu ekonomický patriotismus ve vztahu k ekonomickým rozhodnutím spotřebitelů (např. že je vhodné, aby spotřebitel upřednostnil „regionální“ či „domácí“ výrobky při rozhodování o tom, jaký výrobek zakoupit) či dalším skupinám osob.

Ochrana strategických společností a odvětví, jako zájem jednotlivých národních států, resp. screening a případné omezování přímých zahraničních investic, se může jevit jako rozporné s internacionalizací investičního prostředí a odstraňování bariér volnému pohybu kapitálu v rámci EU a WTO. Na druhou stranu musí národní zákonodárce, resp. národní vlády, reagovat na aktuální rizika a hrozby pro daný stát, které mohou souviset s realizací určité zahraniční investice a hrozbou pro určité národní strategické odvětví nebo společnost. Tyto zdánlivě protichůdné požadavky ale nejsou zcela neslučitelné – EU dlouhodobě usiluje o odstraňování omezení volného pohybu kapitálu (v rámci EU i ve vztahu ke třetím státům v rámci WTO), zároveň právo EU umožňuje členským státům přijmout taková omezení volného pohybu kapitálu, která jsou nezbytná např. pro ochranu veřejného pořádku a bezpečnosti, a to v souladu s principem proporcionality (viz čl. 65 SFEU), resp. existuje i zvláštní režim pro národní opatření, která jsou nezbytná k ochraně podstatných zájmů bezpečnosti státu – viz ustanovení čl. 346 SFEU).

a) Postoj EU

i) Sdělení Komise z roku 2008 COM(2008) 115 – historický základ pro aktuální návrh nařízení předložený Komisí (v r. 2017)

Dne 27. 2. 2008 vydala Evropská komise sdělení „A common European approach to Sovereign Wealth Funds“ COM(2008)115 final (český překlad není k dispozici, sdělení bylo publikováno v pracovních jazycích EU) v němž uvádí, že činnost státních investičních fondů v aktuálním prostředí může být zdrojem obav ohledně toho, zda investiční fondy neslouží jiným než ryze komerčním účelům. Státní investiční fondy mohou formulovat takové investiční strategie, které jsou zaměřené na získání přístupu k technologiím a znalostem, které mohou být užitečné pro národní strategické účely. Stejně tak může být snaha států, které ovládají státní investiční fondy (tzv. „sponzorské státy“), ovlivnit rozhodovací činnost společností, do nichž investují své prostředky, a to v oblastech strategického zájmu pro daný sponzorský stát – i proto mohou mít státy EU určité obavy v případech, kdy zahraniční státní investiční fond hodlá získat ovládací podíl v některé společnosti, která působí v EU.⁵

Komise rovněž připomněla, že členské státy EU mají určitý prostor v rámci existující unijní právní regulace, v němž mohou případně omezit některé zahraniční investice, mj. ze strany zahraničních státních investičních fondů. Musí se však jednat o taková opatření, která jsou slučitelná s právem

⁵ Citujeme ze zprávy Komise: „For example, investment targets may reflect a desire to obtain technology and expertise to benefit national strategic interests, rather than being driven by normal commercial interests in expansion to new products and markets. By the same token, holdings could influence decisions by companies operating in area of strategic interest or governing distribution channels of interest to the sponsor countries. More generally, business and investment decisions could be influenced in the political interest of the SWFs owners. Although in most cases, SWFs are portfolio investors and have avoided taking controlling stakes or seeking a formal role in decision-making in companies, **concerns have been raised about the possibility of SWFs seeking to acquire controlling stakes in companies.** National security considerations have been acknowledged by some SWFs owners, who request clarity and certainty about investments that can be made and which areas might be "off-limits" to SWFs.“

EU, nediskriminační a proporcionální ke stanovenému cíli. Evropský soudní dvůr mj. opakovaně vymezil meze přípustných národních ochranných opatření, mezi něž patří zejména zásada, že přijaté omezení (volného pohybu kapitálu, resp. svobody usazování) musí být proporcionální k odůvodněnému cíli. Ryze ekonomické (hospodářské) důvody pro přijetí jakéhokoli omezení volného pohybu kapitálu však nemohou bez dalšího obstát. V případě přijetí vnitrostátního právního rámce, který stanoví povinnost zahraničního investora získat předběžný souhlas státu před realizací určité investice, je vždy nutné posoudit přiměřenost takového omezení (již samotné řízení o udělení souhlasu je omezením volného pohybu kapitálu, i kdyby bylo prokázáno, že v praxi je souhlas udělován vždy, až na nejrizikovější případy); systém musí být zejména nastaven tak, aby byla rozhodovací pravomoc úřadů striktně vymezena, aby správní rozhodnutí o (ne)udělení souhlasu k realizaci investice bylo přijato na základě objektivních a přezkoumatelných kritérií, aby takové rozhodnutí bylo přezkoumatelné soudem a zejména aby celý systém omezoval volný pohyb kapitálu pouze v nejnezbytnějším (nejužším) rozsahu, který je tedy proporcionální k ochraně legitimního cíle (např. veřejné bezpečnosti)⁶.

Do budoucna pak Komise považovala za vhodné přijmout takový společný přístup, který omezí současný tlak na přijetí národních „ochranářských“ reakcí, který v posledních letech zesiluje z důvodu vzrůstající investiční činnosti státních investičních fondů a objemu jimi spravovaných finančních prostředků.⁷

Komise zdůraznila, že je žádoucí podpořit vznik takového mezinárodního regulačního rámce, který by do budoucna lépe vymezil podmínky realizace investic ze strany státních investičních fondů, s cílem podpořit mechanismy dobré správy (angl. good governance) na straně těchto fondů s cílem vyloučit politické ovlivňování činnosti těchto fondů a zároveň zajistil dodržování transparentní investičních strategií. Na jednu stranu Komise očekává, že státní investiční fondy dobrovolně přistoupí na určité standardy ve vztahu k zajištění transparentnosti a dobré správy (MMF v r. 2008 započala s přípravou dobrovolného kodexu chování pro státní investiční fondy, byť s hlasitým odporem mnohých státních investičních fondů⁸), na druhou stranu pak dobrovolné přijetí těchto standardů může předejít nutnosti přijetí „ochranářských“ opatření na unijní či národní úrovni.⁹

⁶ Citujeme ze sdělení Komise: „Turning to national legislation, **Member States have national instruments which could be used to control and condition SWF investments or any other investors and they can also develop new measures suitable to tackle specific needs if these arise, as long as those measures are compatible with the Treaty, are proportionate and non-discriminatory, and do not contradict international obligations.** The European Court of Justice has provided further guidance on how Member States can take these national measures in full compatibility with the Treaty, stressing that purely economic grounds can never justify obstacles prohibited by the Treaty⁴. The Court has also provided criteria to assess the proportionality of authorisation systems: these must aim at the protection of a legitimate general interest and foresee strict time limits for the exercise of opposition powers, assets or management decisions targeted must be specifically listed, and the system's objective and stable criteria must be subject to an effective review by the courts⁵. Lastly, there is scope to monitor and control the behaviour of SWFs as investors on an ongoing basis via the regulatory framework, which offers an effective tool to protect public interests irrespective of ownership. This is particularly the case in network industries.“

⁷ Citujeme ze sdělení Komise: „However, recent experience shows that the opacity of some SWFs risks prompting defensive reactions. Indeed, in recent months, several Member States have been under pressure to update national legislation and to explore applying exceptions to the application of the principles of free movement of capital and establishment. This pressure can only be increased by SWFs future expected growth in size and importance. There is therefore a case for enhancing the transparency, predictability and accountability of SWF operations.“

⁸ Viz např. Weisman, S. Overseas funds resist calls for a Code of Conduct. New York Times (9. 2. 2008), web: <http://www.nytimes.com/2008/02/09/business/09sovereign.html>

⁹ Citujeme ze sdělení Komise: „the Commission considers that the right approach is to promote a cooperative effort between recipient countries and SWFs and their sponsor countries to establish a set of principles ensuring the transparency, predictability and accountability of SWFs investments. It is essential that all relevant actors are actively

Dle Komise tak společný přístup EU k investicím v členských státech EU ze strany státních investičních fondů měl do budoucna vycházet z následujících principů:

- otevřené investiční prostředí pro zahraniční investice,
- podpora vícestranného regulačního rámce, jakož i dialogu se zeměmi, které zakládají státní investiční fondy, který zajistí dodržování zásad dobré správy a transparentnosti ze strany státních investičních fondů,
- využívání existujících právních nástrojů ze strany EU a členských států v případě ohrožení bezpečnosti nebo veřejného zájmu ze strany těchto investorů,
- dodržování povinností stanovených v primárním právu EU a v mezinárodních smlouvách,
- veškerá případná opatření musí být v souladu se zásadou proporcionality, předvídatelnosti a transparentnosti.

ii) Návrh nařízení EP a Rady, kterým se stanoví rámec pro prověřování přímých zahraničních investic do Evropské unie COM(2017) 487¹⁰

Francie, Německo a Itálie požádaly Komisi o přípravu návrhu nařízení k regulaci, resp. koordinaci postupů členských států v oblasti screeningu zahraničních investic. Dopis je k dispozici zde.¹¹

Aktuální návrh nařízení má stanovit rámec pro prověřování přímých zahraničních investic v Unii z důvodu bezpečnosti nebo veřejného pořádku ze strany členských států a Komise. Navazuje mj. po devíti letech i na původní sdělení Komise z roku 2008.

Článek 4 výslovně konstatuje, že:

„Při prověřování přímých zahraničních investic z důvodu bezpečnosti nebo veřejného pořádku mohou členské státy a Komise zvážit potenciální účinky mimo jiné na:

- *kritickou infrastrukturu, včetně energetiky, dopravy, komunikací, uchování údajů, vesmírné nebo finanční infrastruktury, jakož i citlivých zařízení,*
- *kritické technologie, včetně umělé inteligence, robotiky, polovodičů, technologií s aplikacemi potenciálního dvojího užití, kybernetické bezpečnosti, vesmírné nebo jaderné technologie,*
- *bezpečnost dodávek kritických vstupů, nebo*
- *přístup k citlivým informacím nebo schopnost kontrolovat citlivé informace.*

Při určování toho, zda přímá zahraniční investice může mít vliv na bezpečnost nebo veřejný pořádek, mohou členské státy a Komise vzít v úvahu, zda je zahraniční investor ovládán vládou třetí země, a to i formou významného financování.“

involved and have ownership in the creation of a balanced and stable framework covering SWF investments. There are two dimensions to this approach. The EC expects SWFs to voluntarily commit to certain standards with regard to transparency and governance – to provide sufficient clarity to assuage public concerns. In this respect, the efforts already undertaken by the IMF to design a code of conduct for SWFs and by the OECD to identify best practices for SWF investments in recipient countries should be fully supported. The EU should be a driving force to furthering international work in that regard. At the same time, the SWFs adherence to these standards will help guaranteeing investor countries a clear, predictable and stable investment framework in the EU and its Member States, as well as in other recipient countries.“

¹⁰ Návrh nařízení dostupný z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/CS/COM-2017-487-F1-CS-MAIN-PART-1.PDF>

¹¹ <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Downloads/S-T/schreiben-de-fr-it-an-malmstroem.pdf?blob=publicationFile&v=5> a dále příloha: <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Downloads/E/eckpunktepapier-proposals-for-ensuring-an-improved-level-playing-field-in-trade-and-investment.pdf?blob=publicationFile&v=4>

Článek 6 pak stanoví základní požadavky na prověřovací mechanismy ze strany členských států z hlediska zásady transparentnosti, zákazu diskriminace a dobré správy:

„1. Prověřovací mechanismy členských států musí být transparentní a nesmí dopustit diskriminaci mezi třetími zeměmi. Členské státy zejména stanoví okolnosti, které prověřování vyvolají, důvody pro prověřování a použitelná podrobná procesní pravidla.

2. Členské státy stanoví časové rámce pro vydání rozhodnutí o prověření. Takové časové rámce jim umožní zohlednit připomínky členských států podle článku 8 a stanovisko Komise podle článků 8 a 9.

3. Důvěrné informace, včetně obchodně citlivých informací, zpřístupněné dotčenými zahraničními investory a dotčeným podnikem jsou chráněné. 4. Dotčení zahraniční investoři a dotčené podniky mají mít možnost požádat o soudní nápravu proti rozhodnutím o prověření vydaným vnitrostátními orgány.“

Článek 7 pak stanoví povinnost členských států oznamovat prověřovací mechanismy Komisi a podávat každoroční zprávy, článek 8 pak zakotvuje mechanismus spolupráce a vzájemné informovanosti o prověřovaných zahraničních investicích. Pokud se Komise domnívá, že určitá přímá zahraniční investice může mít vliv na projekty či programy v zájmu Unie, může Komise vydat své stanovisko určené členskému státu, v němž je investice plánována nebo již byla uskutečněna (článek 9).

Dále citujeme z důvodové zprávy k návrhu nařízení:

„Ve svém nedávném diskusním dokumentu o využití potenciálu globalizace, vydaném dne 10. května 2017, Komise potvrdila, že jedním z klíčových principů EU a hlavních zdrojů růstu je otevřenost vůči zahraničním investicím, ale současně uznala, že se objevily určité obavy ohledně zahraničních investorů, zejména státem vlastněných podniků, kteří v rámci svých strategických plánů přebírají evropské společnosti s klíčovými technologiemi, a že investoři z EU přitom často nemají v zemi, z níž investice pochází, stejná investiční práva. Komise potvrdila, že tyto skutečnosti musíme podrobit důkladné analýze a adekvátně zareagovat.

Navrhované nařízení nepožaduje, aby členské státy přijaly nebo měly prověřovací mechanismus pro přímé zahraniční investice. Jeho cílem je vytvořit podpůrný rámec pro členské státy, které prověřovací mechanismus již mají nebo ho chtějí zavést, a zajistit, aby každý takový prověřovací mechanismus splňoval určité základní požadavky, jako je možnost soudní nápravy rozhodnutí, zákaz diskriminace mezi různými třetími zeměmi a transparentnost.

Mimoto usiluje o zavedení mechanismu spolupráce mezi členskými státy a Komisí, v jehož rámci by se vzájemně informovaly o přímých zahraničních investicích, které mohou ohrozit bezpečnost nebo veřejný pořádek, a vyměňovaly si v tomto ohledu informace. Tento mechanismus spolupráce by též umožnil podrobnou diskusi mezi členskými státy a Komisí a lepší koordinaci veškerých rozhodnutí o prověření přijatých dotčeným členským státem či členskými státy. Mechanismus spolupráce by též zvýšil informovanost členských států a Komise o plánovaných nebo uskutečněných přímých zahraničních investicích, které mohou mít vliv na bezpečnost nebo veřejný pořádek.

Navrhované nařízení rovněž stanoví, že Komise může provádět prověřování z důvodu bezpečnosti a veřejného pořádku v případě, že přímé zahraniční investice mohou mít vliv na projekty či programy v zájmu Unie. Dává tak doplňující nástroj na ochranu takových projektů a programů společně se stávajícími odvětvovými právními předpisy Unie.¹²

iii) Přípustná omezení volného pohybu kapitálu ze strany členských států EU

Vedle úsilí o vznik nadnárodního regulačního rámce, který by posílil transparentnost a odpovědnost státních investičních fondů a zmírnil tak případné obavy členských států z možného ohrožení strategických odvětví v souvislosti s investicemi těchto fondů, unijní právo umožňuje, jak uvedeno výše, členským státům EU přijmout nezbytná opatření k ochraně veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti (čl. 65 SFEU, čl. 346 SFEU), jako přípustné omezení volného pohybu kapitálu.

¹² Viz důvodová zpráva k návrhu COM(2017)487, str. 2.

Samotná zásada volného pohybu kapitálu je upravena v čl. 63 SFEU, který stanoví ve svém odst. 1, že „V rámci této kapitoly jsou zakázána všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi.“ Následující ustanovení SFEU (čl. 64 až 66 SFEU) pak představují možný způsob limitace volného pohybu kapitálu a plateb.

Komentář k Lisabonské smlouvě uvádí, že pod pojmem pohyb kapitálu se „rozumí přeshraniční převod (nabytí, zpeněžení či transfer) hodnot buď ve formě investičního kapitálu (např. nemovitosti, obchodní podíly), nebo ve formě peněžního kapitálu (např. cenné papíry či středně a dlouhodobé úvěry).“¹³

Článek 64 SFEU pak stanoví ve svém odst. 1, že čl. 63 „není dotčeno používání žádných omezení vůči třetím zemím, která existují ke dni 31. prosince 1993 podle vnitrostátního práva nebo práva Unie ve vztahu k pohybu kapitálu do nebo ze třetích zemí, zahrnujícího přímé investice včetně investic do nemovitostí, usazování, poskytování finančních služeb či přijetí cenných papírů na kapitálové trhy. S ohledem na omezení existující ve vnitrostátních právních řádech Bulharska, Estonska a Maďarska je odpovídajícím datem 31. prosinec 1999.“ Toto ustanovení představuje „generální exempci volného pohybu kapitálu ve vztahu ke třetím zemím“ v uvedeném rozsahu, avšak od uvedeného „časového období již není možné zavádět nová restriktivní omezení“¹⁴, není-li to umožněno jiným ustanovením (např. čl. 65 SFEU).

Článek 65 SFEU pak stanoví ve svém odst. 1, že čl. 63 „není dotčeno právo členských států a) uplatňovat příslušná ustanovení svých daňových předpisů, která rozlišují mezi daňovými poplatníky podle místa bydliště nebo podle místa, kde je jejich kapitál investován; b) učinit všechna nezbytná opatření, jež by zabránila porušování vnitrostátních právních předpisů, zejména v oblasti daňového práva a dohledu nad finančními institucemi, nebo stanovit postupy pro ohlašování pohybu kapitálu pro účely správní či statistické, nebo učinit opatření odůvodněná **veřejným pořádkem či veřejnou bezpečností**.“ Komentář k Lisabonské smlouvě uvádí, že čl. 65 „stanoví nejdůležitější výjimku z volného pohybu kapitálu ... Kromě toho, že **upravuje omezení volného pohybu kapitálu ve vztahu ke třetím zemím stejně jako čl. 64 SFEU, týká se také omezení mezi členskými státy navzájem**. Obecně lze k tomuto článku říci, že jednotlivé výjimky je nezbytné vykládat restriktivně.“¹⁵

Členský stát se však může opírat nejen o čl. 64 a 65 SFEU při stanovení omezení volného pohybu kapitálu, ale může přijmout rovněž odchylná opatření kvůli veřejnému zájmu. Jak uvádí komentář k Lisabonské smlouvě, „Stěžejní postavení má v tomto ohledu rozhodnutí *Cassis de Dijon* (120/78), na základě kterého byla členským státům přiznána možnost přijmout odchylná opatření kvůli veřejnému zájmu. Toto rozhodnutí bylo vztaženo na oblast volného pohybu kapitálu prostřednictvím rozsudku *Veronika Omroep Organisatie* (C-148/91).“¹⁶

Článek 346 odst. 1 písm. b) SFEU pak stanoví výjimku z působnosti unijních pravidel pro odvětví národní obrany: „1. Ustanovení Smluv nebrání použití následujících pravidel: ... b) každý členský stát může učinit opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi; tato opatření nesmí nepříznivě ovlivnit podmínky hospodářské soutěže na vnitřním trhu s výrobky, které

¹³ Syllová, Pítrová, Paldusová a kol. Lisabonská smlouva. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, 1344 s., s. 339.

¹⁴ Viz tamtéž, str. 342.

¹⁵ Viz tamtéž, str. 343.

¹⁶ Viz tamtéž, str. 343.

nejsou určeny výlučně k vojenským účelům.“ I tuto výjimku lze aplikovat i na případné omezení zahraničních investic, které je nezbytné k ochraně podstatných zájmů bezpečnosti.

Z dosavadní praxe členských států EU lze identifikovat celou řadu různých nástrojů, které mohou být uplatňovány ve snaze podpořit a ochránit národní strategické podniky a odvětví, a to zejména návazně na výjimku stanovenou v čl. 65 SFEU. V řadě případů Evropská komise nesouhlasila s argumentací dotčeného členského státu, že je přijaté opatření slučitelné s právem EU – níže proto uvádíme přehled nejdůležitější judikatury Evropského soudního dvora.

Nástroje, které byly v minulosti uplatňovány některými členskými státy, vycházejí z toho, že rizikem pro strategické podniky a odvětví může být především majetkový vstup „rizikového“ investora do společnosti, která je založena v členském státě EU a provozuje činnost ve strategickém odvětví (resp. nabytí takového majetkového podílu, který by investorovi umožnil ovlivňovat rozhodování společnosti). Ochranařské nástroje se obvykle uplatňují v souvislosti s **případem, kdy stát hodlá privatizovat strategickou společnost** (tj. nabídnout investorům dosavadní ovládací podíl státu, a to s nebo bez ponechání menšinového podílu pro stát), nebo **případem, kdy stát hodlá omezit nebo jinak dohlížet na případný majetkový vstup investorů do strategické společnosti**, bez ohledu na to, zda v takové společnosti drží nebo v minulosti držel vlastní podíl.

V minulosti členské státy uplatňovaly následující právní nástroje na ochranu strategických společností nebo strategických odvětví:

- **zlaté akcie v držení státu** (angl. golden shares, specific share), které umožňují státu, jakožto minoritnímu akcionáři strategického podniku vykonávat právo veta; např. stát si ponechá zlatou akcii po privatizaci původního většinového státního podílu – viz např. rozsudky ESD ve věcech: C-367/98 Komise v. Portugalsko; C-483/99 Komise v. Francie; C-503-99 Komise v. Belgie; C-543/08 Komise v. Portugalsko; C-171/08 Komise v. Portugalsko;
- **povinné schvalovací řízení před nabytím majetkového podílu ve strategickém podniku ze strany investora** (angl. prior authorisation), event. další omezení – uplatňuje stát na investice do všech společností založených na jeho území nebo na společnosti, které spadají do určitých strategických odvětví nebo pouze u konkrétní strategické společnosti – viz. např. rozsudek ESD ve věci C-54/99 *Eglise de scientologie and Scientology International*; C-207/07 Komise v. Španělsko; C-112/05, Komise v. Německo (spor o tzv. zákon „Volkswagen“).

Výše uvedené nástroje představují omezení **volného pohybu kapitálu** zakotveného v čl. 63 a násl. SFEU¹⁷; jak uvedeno výše, ne všechna taková omezení volného pohybu kapitálu jsou v rozporu s právem EU. Vždy je nutné zkoumat, zda případné omezení je v souladu s čl. 65 odst. 1 písm. b) SFEU, který stanoví, že článkem 63 SFEU není dotčeno právo členských států „*učinit všechna nezbytná opatření ... odůvodněná veřejným pořádkem či veřejnou bezpečností.*“ K této otázce se rámcově vyjádřila Komise v r. 1997, když ve svém sdělení zdůraznila, že jakákoli omezení volného pohybu kapitálu, která např. omezují práva investorů získat podíl v tuzemské společnosti (např. stanovení povinného schvalovacího řízení před získáním podílu) nebo zakotvují zvláštní vliv státu

¹⁷ Článek 63 SFEU stanoví:

„(1) V rámci této kapitoly jsou zakázána všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi. (2) V rámci této kapitoly jsou zakázána všechna omezení plateb mezi členskými státy a třetími zeměmi.“

na rozhodovací činnost některých společností, musí splnit základní zásadu **proporcionality**.¹⁸ Výše citovaná judikatura evropského soudního dvora pak ilustruje aplikaci tzv. „testu proporcionality“ na konkrétní omezení volného pohybu kapitálu.

Členské státy EU dále uplatňují faktické nástroje, které mají za cíl ochránit strategické podniky. Evropské právo obecně nebrání členskému státu EU, aby si ponechal ovládací podíl v dosud neprivatizované strategické společnosti a tím si zajistil vliv na rozhodování společnosti (prostřednictvím výkonu většinových hlasovacích práv na valné hromadě, hlasování o zvolení členů dozorčí rady a představenstva atd.). V České republice existuje řada státem ovládaných společností¹⁹: např. v oblasti energetiky – ČEZ, a.s. (cca 69 %), skladování PHM a přeprava produktovody – ČEPRO, a.s. (100 %), přeprava ropy – MERO ČR, a.s. (100 %). Ponechání si většinové majetkové účasti (nebo odkoupení takové majetkové účasti státem na trhu) v podnicích, které jsou pro stát „strategické“, je zpravidla bezproblémové z hlediska práva EU, není-li takový postup státu spojen s jiným omezením svobodného tržního a konkurenčního prostředí, které by narušovalo hospodářskou soutěž. Současná odborná literatura rovněž poukazuje na skutečnost, že členské státy EU často využívají ryze rétorické nástroje (např. volání po „ekonomickém patriotismu“, např. ve Francii), které mohou odradit nepřilíhš odhodlané zahraniční investory od realizace investice do tradiční „národní“ společnosti, a to zejména v případech, kdy realizaci takové investice nemohou státní orgány nijak formálně zabránit.²⁰

K tématu screeningu zahraničních investic publikovala výzkumná služba Evropského parlamentu podrobný podklad: *Foreign direct investment screening – a debate in light of China-EU FDI flows*.²¹

b) Postoj OECD

OECD pak dne 5. 6. 2008 přijala deklaraci o státních investičních fondech a politikách přijímajících států²², v níž se výslovně uvádí, že pokud by státní investiční fondy byly motivovány politickými cíli a nikoli komerčními, mohly by být zdrojem obav o národní bezpečnost států, v nichž realizují své investice. Rovněž OECD podpořila takový mezinárodní dialog se státy ovládajícími tyto investiční fondy, který povede ke zvýšení transparentnosti těchto fondů a zavedení nezbytných pravidel dobré správy, s cílem vyhnout se ochranným reakcím ze strany států, v nichž se realizují investice těchto státních investičních fondů. Zároveň OECD uvádí, že v případě, že vznikne jakákoli obava o národní bezpečnost státu, v němž mají být realizovány investice z těchto fondů, je nutné, aby případná „ochranná“ reakce byla **transparentní, předvídatelná a proporcionalní vůči identifikovaným hrozbám pro národní bezpečnost a aby případná aplikace těchto opatření byla přezkoumatelná.**

Po přijetí výše uvedených dokumentů na úrovni EU a OECD v prvním pololetí 2008 došlo k prohloubení globální ekonomické krize, která do roku 2010 rovněž podstatným způsobem zasáhla činnost státních investičních fondů. MMF ve své pracovní zprávě „*Investment objectives of Sovereign Wealth Funds – A shifting paradigm*“ WP/11/19 z r. 2010 pak uvádí, že budoucí regulační

¹⁸ Communication 97/C220/06 of the Commission on certain legal aspects concerning intra-EU investment, OJ C 220, 19.07.1997, p. 0015-0018.

¹⁹Viz Ministerstvo financí. Seznam akciových společností ovládaných ČR-MF s akciovým podílem ve výši 40 % - 100 %, web: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fnm_akciove_spolec.html

²⁰ Viz shora (Clift, B. French Economic Patriotism: Legislative, Regulatory & Discursive Dimensions.)

²¹ EPRS. Foreign direct investment screening – a debate in light of China-EU FDI flows. Briefing. May 2017. K dispozici zde: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/603941/EPRS_BRI\(2017\)603941_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/603941/EPRS_BRI(2017)603941_EN.pdf)

²² OECD Declaration on Sovereign Wealth Funds and Recipient Country Policies, C/MIN(2008)8/FINAL ze dne 5.6.2008.

mechanismy (ať už dobrovolně přijaté ze strany státních investičních fondů s cílem zvýšit transparentnost jejich činnosti, anebo regulační mechanismy ve státech, v nichž jsou realizovány investice) budou muset zohlednit nejen ponaučení plynoucí z globální ekonomické krize, ale též očekávanou budoucí makroekonomickou stabilizační úlohu investiční činnosti těchto fondů.²³

OECD dvakrát ročně vydává velmi podrobný přehled opatření v oblasti zahraničních investic, vč. popisu přijatých omezení a postupů pro screening zahraničních investic (*Inventory of investment measures taken*²⁴).

II. FRANCIE

Ochrana strategických zájmů ve Francii, jejíž ekonomika je stále otevřenější zahraničním investicím, je často spojována s tzv. „ekonomickým patriotismem“. V posledních letech se danému tématu věnovala řada zpráv²⁵, které byly vypracovány pro vládu a parlament, a které shrnují, že řada národních a evropských společností je stále častěji konfrontována konkurencí ze strany podniků z USA, Ruska, Číny, a současně se snahou těchto konkurentů získat strategické majetkové podíly v těchto tradičních francouzských a evropských společnostech. Uvedené zprávy pak rovněž zaznamenávají vzrůstající vliv tzv. státních investičních fondů a zahraničními státy ovládanými holdingovými společnostmi.

a) Založení francouzského státního investičního fondu

Dne 21. 10. 2008 oznámil francouzský prezident Sarkozy založení vlastního francouzského státního investičního fondu (*Fonds stratégique d'investissement*²⁶), jehož dlouhodobá investiční strategie se zaměřuje na dlouhodobé investice ve strategických odvětvích a společnostech.²⁷ Dlouhodobá orientace fondu na investice ve strategických odvětvích, která jsou klíčová z hlediska podpory „domácí“ technologické inovace, konkurenceschopnosti domácích podniků a tedy zajištění zaměstnanosti ve Francii, je pravidelně projednávána zvláštním *výborem pro strategickou orientaci*, který je jedním z poradních orgánů investičního fondu.

b) Právní regulace – regulace zahraničních investic do strategických odvětví (dekret č. 2005-1739 ze dne 30. 12. 2005)

Ochrana strategických podniků je ve Francii nejčastěji spojováno s právní úpravou – dekretem č. 2005-1739 ze dne 30. 12. 2005, jehož obsah byl kodifikován v čl. L151-3 a R153-1 a násl. *Peněžního*

²³ IMF Working Paper. Kunzel, P., Yinqiu L., Petrová, L. Investment objectives of sovereign wealth funds. – a shifting paradigm. WP/11/19, web: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp1119.pdf>

²⁴ OECD. Monitoring investment and trade measures, k dispozici zde: <http://www.oecd.org/investment/g20.htm#foi>

²⁵ Zpráva pro francouzské ministerstvo hospodářství a ministerstvo sociálních věcí: Laurent Cohen-Tanugi. *Euromonde 2015, une stratégie européenne pour la mondialisation*, Odile Jacob-La Documentation française, 2008;

Zpráva pro předsedu vlády: Bernard Carayon, *Intelligence économique, compétitivité et cohésion sociale*, Rapport au Premier ministre, La documentation française, 2003;

Zpráva pro ministra hospodářství: Alain Demarolle, *Rapport sur les fonds souverains*, Rapport au ministre de l'Économie, 2008. Informační podklad pro francouzský senát: Christian Gaudin, *La bataille des centres de décision: promouvoir la souveraineté économique de la France à l'heure de la mondialisation*, Rapport d'information no. 347 (2006-2007), Sénat, 2007.

²⁶ Viz <http://www.fonds-fsi.fr/>

²⁷ Viz. FSI. Les orientations stratégiques du Fonds stratégique d'investissement. Web: http://www.fonds-fsi.fr/IMG/pdf/orientations_strategiques_du_fsi.pdf; cit.: „le FSI a pour vocation d'investir de manière privilégiée dans des entreprises stratégiques au regard de la compétitivité de l'économie, c'est-à-dire celles qui ont des compétences, des technologies et des emplois irremplaçables pour le territoire national et européen.“ (str. 3).

a *finančního zákoníku*,²⁸ a který stanoví zvláštní režim ochrany francouzských společností, které podnikají v 11 ekonomických odvětvích.

Článek L151-3 odst. I Peněžního a finančního zákoníku stanoví, že zahraniční investice specifikované v dekretu (viz článek R153-1) podléhají **schvalovacímu řízení**, které musí předcházet realizaci investice, jestliže se jedná o investice do jakékoli, byť občasné, činnosti na území Francie, spočívající v účasti na výkonu veřejné moci nebo týkající se

- a) činnosti, jejichž povaha může ohrozit veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost nebo zájmy národní obrany,
 - b) výzkum, výroba nebo prodej zbraní, munice a výbušnin,
- přičemž dekret podrobněji vymezí výše uvedené činnosti (viz níže – čl. R153-2).

Článek L151-3 odst. II stanoví, že rozhodnutí o schválení zahraniční investice může stanovit i podmínky, za kterých může být investice realizována, a to tak, aby nedošlo k ohrožení národních zájmů uvedených v čl. L151-3 odst. I.

Článek L151-3 odst. III stanoví, že ministr hospodářství může z moci úřední zahájit řízení, jestliže se dozví o tom, že investice již byla realizována nebo hrozí, že bude realizována bez potřebného povolení. V takovém případě ministr hospodářství může sám rozhodnout o tom, že investici nepovolí (nebyla-li dosud investice realizována), resp. může požadovat změnu plánované investice nebo i případně navrácení do předešlého stavu, který existoval před realizací neschválené investice. Před vydáním rozhodnutí si ministr hospodářství vyžádá stanovisko investora a stanoví mu lhůtu 15 dnů k doručení svého vyjádření. V případě, že zahraniční investor nesplní povinnosti, které mu jsou stanoveny v takovém rozhodnutí, může mu být uložena pokuta ve výši dvojnásobku hodnoty realizované investice, avšak výše sankce musí být vždy úměrná závažnosti porušení.

Proti výše uvedeným rozhodnutím ministra je možné podat správní žalobu.

Článek R153-1 Peněžního a finančního zákoníku stanoví, že za zahraniční investici se pro účely článku R153-2 považuje:

- získání kontroly nad společností, která má sídlo na území Francie (tj. ovládnutí takové společnosti),
- převzetí, přímo či nepřímo, podniku nebo jeho části, který patří společnosti se sídlem na území Francie,
- získání vlastnictví (resp. držby), přímo či nepřímo, takového obchodního podílu nebo takového počtu akcií ve společnosti, převyšující 33,33% (výše účasti společníka na společnosti, resp. poměr jmenovité hodnoty ovládaných akcií k jmenovité hodnotě akcií všech akcionářů), resp. výkon, přímo či nepřímo, více než 33,33% hlasů společníků nebo akcionářů společnosti.

Ustanovení je záměrně pojato široce a postihuje nejen přímé ovládnutí společnosti ze strany investora (přímý nákup akcií), ale i nejrůznější podoby nepřímého ovládnutí společnosti (např. vlastnictví akcií prostřednictvím různých přímo či nepřímo propojených společností v rámci složitých holdingových struktur). Ustanovení postihuje i získání takového podílu, který převyšuje 33,33% (přímo či nepřímo) a vztahuje se nejen na případ, kdy investor přímo či nepřímo získá obchodní podíl nebo akcie (tj. smlouvou o převodu obchodního podílu, nákupem akcií), ale i takové případy, kdy investor tzv. ovládne hlasovací práva – např. vykonává z části vlastní hlasovací práva a zčásti vykonává hlasovací práva jiných společníků či akcionářů, např. na základě dohody o výkonu

²⁸ Viz příloha č. 1 k této studii.

hlasovacích práv. Ustanovení pamatuje i na přímé či nepřímé ovládnutí podniku nebo části podniku investorem – opět se nemusí jednat o případ, kdy dochází k prodeji podniku, ale i o situaci, kdy je uzavřena například smlouva o nájmu podniku atp.

Článek R153-2 pak stanoví, že investice uvedené v čl. R153-1 **podléhají schvalovacímu řízení** dle ustanovení L151-3 Peněžního a finančního kodexu, jestliže se jedná o investice realizované (i) fyzickou osobou, která není občanem členského státu EU, resp. takového členského státu EHP, který s Francií uzavřel dohodu o správní spolupráci, která obsahuje ustanovení upravující vzájemnou správní pomoc při boji proti podvodům a daňovým únikům s Francií (v současné době se jedná o následující státy EHP, které uzavřely uvedený typ dohody s Francií: Island a Norsko²⁹), nebo (ii) právnickou osobou, jejíž sídlo není na území některého z těchto uvedených států nebo (iii) fyzickou osobou, občanem Francie, který nemá trvalý pobyt na území Francie,

a pouze jestliže se jedná o investice do těchto odvětví

1. hazardní peněžní hry a loterie,
2. regulované soukromé bezpečnostní služby,
3. výzkum, vývoj nebo výroba zařízení, které mají za cíl zamezit protizákonnému teroristickému užití patogenních nebo toxických látek a zamezení následnému zamoření,
4. činnosti související s odposlouchávacími zařízeními nebo s prostředky pro zachycení dálkové komunikace,
5. poskytování posudkových a certifikačních služeb v souvislosti se zabezpečením informačních systémů, ve smyslu dekretu č. 2002-535,
6. dodávky výrobků nebo poskytování bezpečnostních služeb v oblasti zabezpečení informačních systémů, a to pro společnosti, které mají smluvní vztah s veřejným nebo soukromým provozovatelem strategických zařízení ve smyslu čl. L1332-1 až L1332-7 zákoníku obrany,³⁰
7. činnosti související s výrobky a technologiemi s dvojitým užitím ve smyslu přílohy č. 4 nařízení EU č. 428/2009,
8. činnosti související s kryptografickými prostředky a technologiemi a kryptografické služby ve smyslu odst. III a IV čl. 30 a odst. I čl. 31 zákona č. 2004-575 o důvěře v digitální hospodářství,
9. činnosti těch společností, které nakládají s vojenským tajemstvím, tj. s utajovanými informacemi podle čl. R2311-1 a násl. zákoníku obrany,
10. výzkum, výroba, nebo obchod s vojenským materiálem (zbraně, munice, výbušniny, které jsou určeny pro vojenské užití),
11. činnosti subdodavatelských společností na základě smlouvy s ministerstvem obrany o poskytování dodávek zboží nebo služeb (vč. činností dalších společností v subdodavatelském řetězci), které souvisejí s oblastmi uvedenými v bodě 7 až 10 výše,
12. jiné činnosti týkající se zařízení, výrobků nebo služeb, včetně těch, které se týkají bezpečnosti a správného fungování areálů a zařízení, které jsou nezbytné pro zajištění oprávněných zájmů státu v oblasti veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo obrany a které jsou uvedeny níže:
 - a) řádné fungování, bezpečnost a kontinuita dodávek elektřiny, plynu, ropy nebo jiných zdrojů energie;

²⁹ Viz např. Dohoda o zamezení dvojího zdanění a o potírání daňových podvodů, uzavřená dne 29. 4. 1990 mezi Francií a Islandem, která byla ve Francii schválena zákonem č. 91-1395, web:

http://www.impots.gouv.fr/portal/deploiement/p1/fichedescriptive_1884/fichedescriptive_1884.pdf

³⁰ Jedná se např. o následující zařízení: zařízení, jejichž nefunkčnost by mohla významně snížit válečnou nebo hospodářskou sílu, bezpečnost nebo schopnost národu přežít (L1332-1 Code de la défense); továrny, provozovny, pozemní komunikace a veškerá zařízení, která mohou představovat nebezpečí nebo riziko pro zdraví, bezpečnost, ochranu přírody, hospodárné využívání energií, jakož i jaderné provozovny a elektrárny (L1332-2 Code de la défense).

- b) řádné fungování, bezpečnost a kontinuita zásobování vodou v souladu s normami stanovenými v zájmu veřejného zdraví;
- c) řádné fungování, bezpečnost a kontinuita provozu dopravních sítí a služeb;
- d) řádné fungování, bezpečnost a kontinuita provozu sítí a služeb elektronických komunikací;
- e) řádné fungování, bezpečnost a kontinuita provozu zařízení, zařízení nebo struktury zásadního významu ve smyslu článků L. 1332-1 a L. 1332-2 Zákoníku obrany;
- f) ochrana veřejného zdraví.

Ustanovení bylo novelizováno zejména v r. 2014 přidáním bodu č. 12.

III. NĚMECKO

Zákon o zahraničním obchodu a platbách³¹ (Außenwirtschaftsgesetz - AWG) a Nařízení o zahraničním obchodu a platbách³² (Außenwirtschaftsverordnung - AWW) obsahují právní základ pro screening některých přímých zahraničních investic.

Ustanovení čl. 4 AWG stanoví právní základ pro případné omezení právních úkonů v oblasti zahraničního obchodu, vč. přímých investic, je-li to nezbytné pro zajištění veřejného pořádku nebo bezpečnosti SRN ve smyslu čl. 36, 52(1), 65(1) Smlouvy o fungování Evropské unie.

Podrobnější vymezení možných hrozeb ve vztahu k veřejnému pořádku nebo bezpečnosti SRN je obsaženo v nařízení AWW. V r. 2017 přijala spolková vláda v pořadí 9. novelu uvedeného nařízení AWW³³, zejména došlo k upřesnění § 55 nařízení, pokud jde o přezkumnou pravomoc spolkového ministerstva pro hospodářské záležitosti a energii. Ustanovení stanoví, že ministerstvo může přezkoumat, zda nedochází k ohrožení veřejného pořádku nebo bezpečnosti, pokud subjekt ze třetí země (mimo EU nebo mimo EHP) získá německou společnost nebo přímou či nepřímou účast v takové společnosti. Zejména může vzniknout ohrožení veřejného pořádku nebo bezpečnosti, pokud německá společnost je

1. provozovatelem tzv. kritické infrastruktury,
2. vyvíjí nebo upravuje software, který je specifický pro dané průmyslové odvětví pro provozování předmětné kritické infrastruktury (viz níže), nebo
3. vykonává organizační činnosti ve smyslu zákona o telekomunikacích a vytvořila technické zázemí pro implementaci zákonem požadovaných opatření pro monitoring telekomunikací, nebo
4. provozuje některé tzv. cloudové informační služby ve smyslu přílohy 4, části 3, č. 2 k nařízení o určení kritické infrastruktury přijatého na základě zákona o spolkovém úřadu pro informační bezpečnost, nebo
5. disponuje oprávněním pro komponenty nebo služby telematické infrastruktury podle zákoníku sociálního zabezpečení.

³¹ Anglická verze k dispozici zde: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_awg/ (anglická verze neobsahuje novelu z r. 2017), konsolidované německé znění, vč. novelty z r. 2017 k dispozici zde: http://www.gesetze-im-internet.de/awg_2013/BJNR148210013.html

³² Anglická verze k dispozici zde: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_awv/ (anglická verze neobsahuje klíčovou novelu z r. 2017), konsolidované německé znění, vč. novelty z r. 2017, k dispozici zde: http://www.gesetze-im-internet.de/awv_2013/BJNR286500013.html

³³ Viz tisková zpráva zde: <https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Pressemitteilungen/2017/20170712-zypires-besserer-schutz-bei-firmenuebernahmen.html>

Za software, který je specifický pro daná průmyslová odvětví pro provozování kritické infrastruktury se považuje:

- v energetickém odvětví - software pro řízení elektráren, pro řízení distribučních soustav a pro ovládání a řízení systémů zabezpečující dodávky elektrické energie, plynu, paliva nebo topného oleje nebo dálkového vytápění,
- ve vodárenském odvětví - software pro ovládání, automatizaci nebo řízení technologií zabezpečující dodávku pitné vody nebo úpravu odpadních vod,
- ve finančním a pojišťovnickém odvětví - software zabezpečující fungování zařízení a systémů pro dodávku hotovosti, zajištění karetních transakcí, konvenčních platebních transakcí, pro clearing a vyrovnání transakcí s cennými papíry a deriváty, nebo pro poskytování pojišťovacích služeb,
- ve zdravotnickém odvětví - software zabezpečující fungování nemocničních informačních systémů, zařízení nebo systémů pro distribuci léků na předpis nebo pro řízení laboratorního informačního systému,
- v dopravním a přepravním odvětví - software pro zabezpečení fungování instalací nebo systémů pro leteckou, železniční, silniční, říční nebo námořní nebo místní přepravu cestujících a zboží nebo pro logistiku,
- v potravinářském odvětví - software pro zabezpečení fungování potravinářských provozů nebo systémů zabezpečujících dodávku potravin.

Obdobně se postupuje i v případě, že investici provádí unijní subjekt, pokud je podezření, že se jedná o obcházení uvedeného zákona s cílem, aby nedošlo k podrobnějšímu přezkumu investice podle výše uvedených pravidel. Jde zejména o případy, pokud přímý investor nemá vlastní samostatné ekonomické činnosti v rámci EU nebo EHP nebo nemá trvalé zastoupení v EU nebo EHP, přičemž i trvalé pobočky zřízené v EU, pokud jsou ve vlastnictví subjektu ze třetí země, jsou považovány za subjekty ze třetí země.

IV. ITÁLIE

Zákonným dekretem č. 21 ze dne 15. 3. 2012, ve znění zákona č. 56 ze dne 11. 5. 2012, byla stanovena pravomoc italské vlády zabránit některým přímým zahraničním investicím do strategických odvětví nebo stanovit závazné podmínky pro realizaci investice, a to i v případě investic do ryze soukromých italských společností, ve kterých nemá italská vláda jakýkoli majetkový podíl. Tyto tzv. „zlaté pravomoci“ (golden powers) italské vlády lze vykonat v souvislosti s tím, že zahraniční investor má povinnost předběžně oznámit některé zamýšlené investice. K výkonu pravomocí lze využít několika nástrojů: italská vláda může zakázat realizaci zahraniční investice (zakáže přijetí rozhodnutí valné hromady společnosti, která by umožnila realizovat předmětnou transakci) nebo může stanovit závazné podmínky pro její realizaci (např. stanovením omezení pro případný zahraniční transfer technologií a stanovením exportních omezení).³⁴

Podle zmíněného zákonného dekretu jde o investice do italských společností, jejichž činnost je strategicky důležitá a týká se odvětví obrany nebo národní bezpečnosti. Dále jde o investice

³⁴ Hoggal Lovells. Recap on Golden powers. K dispozici zde:

<http://ehoganlovells.com/rv/ff003486b74dba39c52052301d4197bcc20625a3/p=8811747> Viz podrobné vysvětlení zde: Bird&Bird. The Italian Government's "Golden Powers" on strategic undertakings in the defence and national security sectors. K dispozici zde: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2014/italy/the-italian-governments-golden-powers-on-strategic-undertakings-in-the-defense-and-security-sectors>

do italských společností, které mají ve vlastnictví strategický důležitý majetek v oblasti energetiky, dopravy a telekomunikací.

Dekret předsedy rady ministrů č. 108 z r. 2014³⁵ podrobněji vymezuje ta strategická odvětví v oblasti obrany a národní bezpečnosti, kterých se tyto „zlaté pravomoci“ vlády týkají ve vztahu k zahraničním investicím. Podrobnější procesní pravidla pro uplatnění těchto pravomocí jsou pak obsažena v prezidentském dekretu č. 35 z 19. 2. 2014.³⁶

Prezidentský dekret č. 85 z 25. 3. 2014 podrobněji vymezuje strategický důležitý majetek v odvětví energetiky, dopravy a telekomunikací. Prezidentský dekret č. 86 z r. 2014 upravuje pravidla pro výkon zvláštních pravomocí vlády v odvětvích energetiky, dopravy a telekomunikací.³⁷

V. SLOVENSKO

Zákon č. 493/2009 Z.z., o niektorých opatreniach týkajúcich sa strategických spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov ze dne 5. 11. 2009 byl přijat na základě návrhu předloženého koaliční vládou premiéra Roberta Fica a pozměňovacích návrhů projednaných v Národné radě³⁸. Zákon stanovil zvláštní postup pro případ, že se tzv. strategická společnost dostane do úpadku a že bude na její majetek vyhlášen konkurs. V takovém případě stanovil zákon povinnost správce konkursní podstaty nabídnout prodej majetku společnosti přednostně slovenskému státu na základě ponukového konanie, event. není-li možné cenu takto určit, za cenu určenou znalcem.

Důvodová zpráva pak podrobněji popisovala účel přijetí takové právní úpravy: *„Účelom návrhu zákona je dosiahnutie takého stavu, aby obchodné spoločnosti, ktoré sú ponúkané v dôsledku ich zlej hospodárskej situácie na predaj, patrili vlastníkom, ktorí budú vedieť zabezpečiť trvalú prevádzku obchodnej spoločnosti ako celku. Jedným z takýchto vlastníkov môže byť štát – Slovenská republika, ktorá na seba zároveň preberá záväzok ďalšej prevádzky obchodnej spoločnosti. Schválením návrhu zákona sa vláda SR snaží predísť situácii, v ktorej sa strategická spoločnosť dostane do hospodárskych problémov a následne jej prípadným zánikom by neboli pokryté základné potreby obyvateľov. Nie je prípustné, aby napríklad krachom obchodných spoločností zásobujúcich obyvateľstvo vodou alebo elektrickou energiou boli obyvatelia odstavení od týchto dodávok.“*

Část I přijatého zákona (která odpovídá textu celého původního návrhu) platil pouze na dobu určitou, s tím, že zákon je účinný od vyhlášení až do 31. 12. 2010. Důvodová zpráva k zákonu neuváděla konkrétní důvod pro výběr takového časového omezení, z mediálních prohlášení tehdejších členů vlády, např. ministra hospodářství Ľubomíra Jahnátka, vyplývá, že omezená časová platnost zákona souvisela s tím, že se mělo jednat o ryze „proti-krizové“ opatření.³⁹ Viz rovněž stenozáznamy z parlamentní rozpravy při druhém čtení návrhu zákona:

³⁵ <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.del.consiglio.dei.ministri:2014-06-06:108@originale>

³⁶ <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2014/03/20/14G00048/sg;jsessionid=+a10cN3nqYcpxwl7ywndkA...ntc-as5-guri2a>

³⁷ <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:2014-03-25:86@originale>

³⁸ Viz pozměňovací návrhy k parlamentnímu tisku č. 1295 ze 4. volebního období: <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=4&CPT=1295>

³⁹ Aktualně.cz, „Slovenský recept na krizi: „znárodnit“ větší firmy“, web: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/prace/clanek.phtml?id=651395>

„Tento návrh reaguje na súčasnú nepriaznivú hospodársku situáciu spôsobenú globálnou finančnou a ekonomickou krízou. Zhoršené hospodárske vzťahy a platobná neschopnosť jednotlivých obchodných spoločností vedú k situácii, že aj obchodné spoločnosti, ktoré dodávajú výrobky alebo poskytujú služby významné z celospoločenského hľadiska, nebudú môcť plniť svoje záväzky, čo sa môže prejavovať aj na nedostatočnom plnení mnohých funkcií štátu.“ (L. Jahnátek, ministr hospodárství).⁴⁰

V médiách bylo rovněž spekulováno o tom, že jistou motivací pro přijetí zákona (navíc s omezenou časovou platností) mohl být předvolební boj a snaha udržet pracovní místa alespoň do dalších voleb. Z mediálních zpráv rovněž vyplývá, že zákon mohl být přijat v určité snaze „zachránit“ pracovní místa v konkrétní společnosti Novácké chemické závody, a.s. v konkurze, která se na podzim 2009 ocitla v konkurzu v důsledku udělení vysoké pokuty ze strany Evropské komise za uzavření nedovolené kartelové dohody (konkurzem bylo ohroženo cca 1800 pracovních míst, a dalších cca 6000-7000 pracovních míst u subdodavatelů).⁴¹

Dne 2. 12. 2009 přijala vláda Slovenské republiky rozhodnutí č. 534/2009 Z.z. o strategickom význame spoločnosti Novácke chemické závody, a.s. v konkurze, IČO: 31616755, M.R. Štefánika 1, 972 71 Nováky⁴². Vláda Slovenské republiky svého přednostního práva na odkup společnosti, která se ocitla v konkurzu, však nevyužila, mj. z důvodu odlišného postoje vlády nové premiérky Ivety Radičové. **Jiné rozhodnutí vlády Slovenské republiky o tom, že by měla být některá společnost považována za strategickou společnost ve smyslu zákona č. 493/2009 Z.z. nebylo přijato.**

VI. JINÁ OPATŘENÍ V ČLENSKÝCH STÁTECH EU

V minulosti členské státy uplatňovaly následující právní nástroje na ochranu strategických společností nebo strategických odvětví, ačkoli se nejedná o nástroje zakotvené ve zvláštních zákonech o ochraně strategických podniků. Jak bylo uvedeno výše, zpravidla se jedná o tzv. zlaté akcie nebo stanovení zvláštního řízení o předběžném schválení investice.

Následující rozsudky Evropského soudního dvora ilustrují jednak škálu různých národních opatření členských států EU na ochranu strategických podniků, jednak podrobně vymezují požadavky práva EU na takové právní předpisy.

C-367/98 Komise v. Portugalsko

Portugalský zákon č. 11/90 stanovil, že v případě privatizace státních podniků (tzv. transformace) může příslušný předpis omezit maximální počet akcií, které mohou být v držbě zahraničního subjektu nebo portugalských subjektů, jejichž akcie jsou většinou ve vlastnictví zahraničních subjektů. Této možnosti bylo v praxi využito v mnohých dekretech, které upravovaly privatizaci státních podniků, přičemž v 15 případech, na které upozorňovala Komise v daném sporu, bylo stanoveno omezení maximální zahraniční účasti na privatizovaném subjektu ve výši 5% až 40% akcií, a to u společností podnikajících v odvětví bankovníctví, pojišťovnictví, energetiky a dopravy (např. max. zahraniční účast 25% - viz dekret 65/94), resp. byl stanoven schvalovací režim v případě, že by zahraniční subjekt hodlal získat určitý podíl (např. podíl > 25% - nutné předběžné schválení ministrem hospodárství – viz dekret č. 380/93).

⁴⁰ Viz společná Česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, stenoáznam, 42. schůze NRSR ze dne 5.11.2009.

⁴¹ Viz tamtéž.

⁴² Úplné znění rozhodnutí v příloze.

Komise argumentovala tím, že zákon č. 11/90 a navazující dekrety (které se vztahovaly vždy na privatizaci určitého podniku) byly v rozporu s evropským právem i přístupovou dohodou Portugalska do EU, zejména ustanovení o volném pohybu kapitálu.

Soudní dvůr rozhodl, že omezení maximální účasti zahraničních investorů (tedy i investorů z jiných členských států) v privatizovaných společnostech diskriminuje investory z jiných členských států EU a je v rozporu s čl. 58 SES (dnes čl. 65 SFEU). Je tomu tak i navzdory ujištění portugalské vlády, že tato opatření v praxi neuplatňuje u investorů z jiných členských států EU – dle soudního dvora nepostačuje euro-konformní praxe, ale je nutné příslušným způsobem formulovat i ustanovení aplikovatelných předpisů. Stejně tak řízení o předběžném schválení účasti v privatizovaných společnostech je v rozporu s právem EU, neboť se podle příslušných portugalských předpisů aplikuje i na schvalování účasti investorů z jiných členských států EU – byť je následná rozhodovací praxe portugalského ministra hospodářství o vydání takového povolení euro-konformní, již skutečnost, že probíhá takové řízení, je v rozporu s právem EU a s ustanoveními o volném pohybu kapitálu.

Soudní dvůr však uvádí, že některé konkrétní situace mohou odůvodnit určitá omezení zahraničních investic a omezení volného pohybu kapitálu tak, jako tomu bylo ve věci C-483/99 Komise v. Francie (viz níže).

Dle ESD platí zásada, že volný pohyb kapitálu může být pouze omezen na základě čl. 58 SES (dnes čl. 65 SFEU), tedy lze zejména přijmout opatření odůvodněná veřejným pořádkem či veřejnou bezpečností, ale vnitrostátní předpis musí být způsobilý dosáhnout takového cíle a nesmí omezovat volný pohyb kapitálu nad rámec toho, co je nezbytně nutné pro dosažení cíle, tj. jakékoli omezení musí být přísně v souladu se zásadou proporcionality.

C-54/99 Scientology International

Soudní dvůr zkoumal, v rámci řízení o předběžné otázce, slučitelnost francouzského právního předpisu z r. 1996 (předchůdce výše podrobně popsané francouzské právní úpravy z r. 2005), který stanovil režim předběžného schvalování zahraničních investic ve Francii. Zahraniční investor měl dle zákona č. 96-109 o finančních vztazích s cizími státy ve vztahu k zahraničním investicím ve Francii, povinnost požádat ministra hospodářství o předběžnou autorizaci zamýšlené investice, jestliže se investice týká aktivit, které souvisejí s výkonem veřejné moci ve Francii, nebo jestliže zahraniční investice může ohrozit veřejný zájem či veřejnou bezpečnost nebo jestliže se investice týká výroby zbraní, munice, výbušnin nebo jiných válečných materiálů. Prováděcí dekret č. 89-93B pak stanovil výjimky z tohoto režimu předběžného schvalování pro některé typy investic, např. investice mezi společnostmi ze stejné skupiny, investice do řemeslných činností, do hotelnictví a maloobchodu a nákupy zemědělské půdy.

Soudní dvůr stanovil, že systémy předběžného schválení zahraničních investic nemusí být vždy v rozporu s právem EU, zejména v případě, že předběžné schválení je nezbytné z důvodu možného ohrožení veřejné bezpečnosti nebo veřejného pořádku. Takové transakce, které představují skutečnou a závažnou hrozbu pro veřejnou bezpečnost nebo veřejný pořádek mohou být omezeny tím, že je vyžadováno předběžné schválení takové investice. Francouzská právní úprava byla však poměrně plošně aplikovatelná na veškeré zahraniční investice, které mohou ohrozit veřejný zájem nebo veřejnou bezpečnost, aniž by bylo přesněji definováno, co je pod pojmem ohrožení veřejného zájmu nebo veřejné bezpečnosti zamýšleno. Nedostatečná konkretizace pojmu znamená, že zahraniční investor jen těžko může předem zjistit s dostatečnou přesností, zda jím

zamýšlená investice spadá pod režim předběžného schválení – francouzská právní úprava byla proto shledána za rozpornou s právem EU z důvodu nedostatečně určitého vymezení předmětu omezení volného pohybu kapitálu.

C-478/98 Komise v. Belgie

Soudní dvůr prohlásil za neslučitelné s právem EU belgické vnitrostátní opatření, které zakazovalo vlastním belgickým rezidentům upisovat půjčky (dluhopisy) na trhu evropských dluhopisů Eurobond. Na úrokový výnos z těchto dluhopisů se neaplikovala srážková daň, a proto belgická vláda rozhodla, že neumožní belgickým rezidentům, tj. belgickým daňovým poplatníkům (až na vyjmenované finanční instituce a subjekty) upisovat uvedené dluhopisy, neboť by vzniklo riziko, že řádně neodvedou daň z úroku, není-li daň v daném případě sražena automaticky. Soudní dvůr judikoval, že boj proti vyhýbání se plnění daňové povinnosti je sice legitimním cílem (dle čl. 65 SFEU) a **může** odůvodnit přiměřené omezení volného pohybu kapitálu, nicméně v daném případě nebylo shledáno, že by plošný zákaz upisování belgických dluhopisů na trhu Eurobond ze strany belgických rezidentů bylo proporcionálním omezením. Např. nebylo prokázáno, že by přijaté omezení důsledně vedlo k naplnění zamýšleného cíle, neboť belgickým rezidentům nebylo zakázáno investovat do dluhopisů jiných emitentů na stejném trhu Eurobond (např. do dluhopisů Velké Británie atd.), z jejichž výnosů rovněž není automaticky sražena daň.

C-483/99 Komise v. Francie

Francouzská vláda přijala dekret č. 93-1298, kterým stanovila, že si stát ponechává tzv. „zlatou akcii“ ve společnosti Sociétés Nationale Elf-Aquitaine. K této zlaté akcii se vázaly následující práva:

- jakákoli investice do společnosti, přímá či nepřímá, v jejímž důsledku by jakákoli fyzická nebo právnická osoba, sama anebo ve shodě s dalšími osobami, získala podíl vyšší než 1/10, 1/5 a 1/3 ve společnosti, musí být předem schválena ministrem hospodářství,
- stát si ponechá právo veta v případě rozhodování o jakémkoli převodu určitého majetku společnosti (akcie dceřinných společností).

Komise argumentovala tím, že právní úprava zlaté akcie je nedovoleným omezením volného pohybu kapitálu a nelze podřadit pod uvedenou výjimku v čl. 58 SES (dnes čl. 65 SFEU). ESD rozhodl, že se skutečně jednalo o porušení základního práva EU.

Cílem zlaté akcie byla ochrana společnosti, která zajišťovala rezervy ropných produktů, které by byly využity v případě krize ke krizovému zásobování Francie. Francie měla obavu, aby případný zahraniční akcionář nemohl zasáhnout do této funkce společnosti způsobem, který by narušil energetickou bezpečnost státu a obecně francouzské hospodářství. ESD konstatoval, že cíl – zajištění bezpečnosti dodávek ropných produktů – nepochybně spadá pod výjimky uvedené pro případná omezení volného pohybu kapitálu. Je nepochybné, že si v takovém případě stát hodlá ponechat určitý vliv v privatizované společnosti. Nicméně **výjimky ze zásady volného pohybu kapitálu musejí být vykládány restriktivně – musí existovat vážné a zásadní riziko pro zásadní zájem společnosti**. ESD zkoumal, zda omezení v daném případě jsou přiměřená uvedenému cíli. Problematická byla zejména skutečnost, že nebyly stanoveny jakékoli podmínky, za kterých bude či nebude rozhodnuto o případném schválení majetkové účasti investora nad stanovenou mez – stát měl podle dekretu zcela volnou rozhodovací působnost a nemusel své rozhodnutí jakkoli odůvodňovat odkazem na cíl zajištění bezpečnosti dodávek ropných produktů. **Absence objektivních kritérií, podle kterých by bylo rozhodováno o (ne)povolení investice nad stanovenou mez 1/10, 1/5 a 1/3 odporuje zásadě proporcionality.**

C-503/99 Komise v. Belgie

Belgická vláda přijala dekret, kterým stanovila podmínky výkonu tzv. zlaté akcie státu ve společnosti SNTC (Société nationale de transport par canalisations). Předmětem řízení bylo, dle žaloby podané Komisí, cit.:

„určení, že Belgické království tím, že ponechalo v účinnosti

– ustanovení královského nařízení ze dne 10. června 1994 zřizující ve prospěch státu zvláštní akcii společnosti Société nationale de transport par canalisations (Moniteur belge ze dne 28. června 1994, s. 17333, dále jen „královské nařízení ze dne 10. června 1994“), podle nichž tato akcie poskytuje následující zvláštní práva:

a) jakýkoliv převod, jakékoliv poskytnutí pro účely zajištění nebo jakákoliv změna určení položených vedení společnosti tvořících velké infrastruktury vnitřního přenosu energetických produktů nebo způsobilých sloužit k tomuto účelu musejí být dopředu oznámeny gesčně příslušnému ministrovi, který je oprávněn zamítnout tyto operace, má-li za to, že ohrožují národní zájmy v oblasti energetiky;

b) ministr může jmenovat dva zástupce federální vlády v představenstvu společnosti. Tito zástupci mohou ministři navrhnout zrušení jakéhokoliv rozhodnutí představenstva, které je podle jejich názoru v rozporu s obecnými směry energetické politiky země, včetně vládních cílů, pokud jde o zásobování země energií;

– ustanovení královského nařízení ze dne 16. června 1994 zřizující ve prospěch státu zvláštní akcii společnosti Distrigaz (Moniteur belge ze dne 28. června 1994, s. 17347, dále jen „královské nařízení ze dne 16. června 1994“), podle nichž poskytuje tato akcie následující zvláštní práva:

a) jakýkoliv převod, jakékoliv poskytnutí pro účely zajištění nebo jakákoliv změna určení strategických aktiv společnosti musejí být dopředu oznámeny gesčně příslušnému ministrovi, který je oprávněn zamítnout tyto operace, má-li za to, že ohrožují národní zájmy v oblasti energetiky;

b) ministr může jmenovat dva zástupce federální vlády v představenstvu společnosti. Tito zástupci mohou ministři navrhnout zrušení jakéhokoliv rozhodnutí představenstva nebo řídicího výboru, které je podle jejich názoru v rozporu s energetickou politikou země,

a tím, že nestanovilo přesná, objektivní a stálá kritéria týkající se schvalování shora uvedených operací nebo jejich zamítnutí, nespĺnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 52 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 43 ES) a článku 73b Smlouvy o ES (nyní článek 56 ES).“

Soudní dvůr se vyjádřil následovně (je k dispozici oficiální český překlad rozhodnutí, který poskytuje ucelené vysvětlení dané problematiky, proto citujeme v původním znění s vytučením podstatných částí):

„Na úvod je třeba připomenout, že čl. 73b odst. 1 Smlouvy [pozn. autora – staré číslování, následně č. 58 SEU, dnes čl. 65 SFEU] provádí volný pohyb kapitálu mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi. Za tím účelem tento článek v rámci ustanovení kapitoly Smlouvy nazvané „Kapitál a platby“ stanoví, že veškerá omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi jsou zakázána.

37 Smlouva sice nevymezuje pojmy „pohyb kapitálu“ a „platby“, avšak je nesporné, že pro účely definice pojmu „pohyb kapitálu“ má indikativní hodnotu směrnice 88/361, spolu s klasifikací, jež je k ní připojena v příloze (viz rozsudek ze dne 16. března 1999, Trummer a Mayer, C-222/97, Recueil, s. I-1661, body 20 a 21).

*38 Body I a III klasifikace uvedené v příloze I ke směrnici 88/361, jakož i vysvětlivky tam obsažené, totiž ukazují, že **přímé investice v podobě účasti v podniku držení akcií, jakož i koupě cenných papírů na kapitálovém trhu, představují pohyby kapitálu ve smyslu článku 73b Smlouvy [pozn. autora – ve smyslu čl. 65 SFEU]. Podle uvedených vysvětlivek se **přímá investice zvláště vyznačuje možností skutečné účasti na řízení a kontrole společnosti.*****

39 Ve světle těchto úvah je třeba posoudit, zda předpisy zavádějící zvláštní akcie SNTC a Distrigaz ve prospěch Belgického království a stanovící, na jedné straně, právo tohoto členského státu zamítnout jakýkoliv převod, poskytnutí pro účely zajištění nebo změnu určení položených vedení a některých dalších strategických aktiv a, na druhé straně, právo tohoto členského státu zamítnout některá manažerská rozhodnutí, která jsou považována za odporující obecným směrům energetické politiky země, představují omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy.

40 Belgická vláda v zásadě nepopírala, že omezení plynoucí z dotčených předpisů zasahují do oblasti působnosti volného pohybu kapitálu.

41 Vláda Spojeného království rovněž připouští, přinejmenším do určité míry, omezující povahu belgických předpisů.

42 Je proto třeba zkoumat, zda a za jakých podmínek mohou být dotčené předpisy považovány za odůvodněné.

43 Jak plyne i ze sdělení z roku 1997, nelze popírat zájmy způsobilé podle okolností odůvodňovat to, že si členské státy ponechají určitý vliv v původně veřejných a následně privatizovaných podnicích, jestliže tyto podniky vyvíjejí činnost v

oblastech služeb obecného zájmu nebo **ve strategických oblastech** (viz rozsudky z tohoto dne, Komise v. Portugalsko, C-367/98, Recueil, s. I-4731, bod 47, a Komise v. Francie, C-483/99, Recueil, s. I4781, bod 43).

44 Tyto zájmy však nemohou členským státům umožnit dovolávat se své vlastní úpravy vlastnictví tak, jak na ni odkazuje článek 222 Smlouvy, za účelem odůvodňování překážek kladených svobodám stanoveným Smlouvou, které jsou výsledkem výsad, jež si členské státy přiznávají ve svém postavení akcionáře privatizovaného podniku. Jak totiž vyplývá z judikatury Soudního dvora (rozsudek ze dne 1. června 1999, Konle, C-302/97, Recueil, s. I-3099, bod 38), uvedený článek nemá za následek vynětí režimů vlastnictví existujících v členských státech z působnosti základních pravidel Smlouvy.

45 **Volný pohyb kapitálu může být jako základní zásada Smlouvy omezen vnitrostátními předpisy pouze tehdy, jsou-li tyto předpisy založeny na důvodech uvedených v čl. 73d odst. 1 Smlouvy nebo na naléhavých důvodech obecného zájmu vztahujících se na každou osobu nebo podnik provozující činnost na území hostitelského členského státu. Vnitrostátní předpisy, mají-li být takto odůvodněny, musejí být kromě toho způsobilé zaručit uskutečnění cíle, který sledují, a nesmějí překročit meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné, aby tak odpovídaly kritériu přiměřenosti** (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 14. prosince 1995, Sanz de Lera a další, C-163/94, C-165/94 a C-250/94, Recueil, s. I-4821, bod 23, a ze dne 14. března 2000, Eglise de Scientology, C-54/99, Recueil, s. I-1335, bod 18).

46 V projednávané věci nelze popírat, že **cíl sledovaný dotčenými předpisy, tedy zaručit bezpečnost zásobování energií v případě krize, odpovídá legitimnímu veřejnému zájmu**. Soudní dvůr již totiž uznal, že jedním z důvodů veřejné bezpečnosti, jež mohou odůvodňovat překážku volnému pohybu zboží, je i cíl zajistit v každém okamžiku minimální zásobování ropnými produkty (rozsudek Campus Oil a další, výše uvedený, body 34 a 35). Stejná úvaha platí i pro překážky volnému pohybu kapitálu, neboť veřejná bezpečnost je rovněž jedním z důvodů uvedených v čl. 73d odst. 1 písm. b) Smlouvy.

47 Soudní dvůr nicméně také rozhodl, že **požadavky veřejné bezpečnosti je třeba, zejména s ohledem na to, že představují odchylku od základní zásady volného pohybu kapitálu, chápat striktně, takže jejich dosah nemůže být určen jednostranně každým členským státem bez kontroly ze strany orgánů Společenství**. Veřejné bezpečnosti je tedy možné se dovolávat jen v případě skutečné a dostatečně závažné hrozby, jež postihuje základní zájem společnosti (viz zejména rozsudek Eglise de scientologie, výše uvedený, bod 17).

48 Je tudíž **třeba ověřit, zda dotčené předpisy umožňují zajistit v dotčeném členském státě v případě skutečné a závažné hrozby minimální zásobování energií a přitom nepřekračují meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné**.

49 Nejprve je třeba konstatovat, že dotčená úprava představuje ohlašovací režim s možností zamítnutí ze strany ministra. Tento režim vychází ze zásady ctění rozhodovací samostatnosti podniku, přičemž kontrola, jež může být vykonávána gesčním ministrem, závisí v každém jednotlivém případě na podnětu ze strany vládních orgánů. V tomto rámci není vyžadován žádný předchozí souhlas. Kromě toho jsou veřejné orgány při výkonu tohoto práva zamítnout ohlášené operace vázány pevnými lhůtami.

50 Režim se dále vztahuje jen na některá rozhodnutí týkající se strategických aktiv uvedených společností, zvláště energetických sítí, jakož i na k nim se vztahující specifická manažerská rozhodnutí, která mohou být v jednotlivých případech zpochybněna.

51 Zásahy ministra upravené v člancích 3 a 4 královských nařízení z 10. a 16. června 1994 konečně mohou nastat jen v případě, že jsou dotčeny cíle energetické politiky. Navíc, jak belgická vláda vyložila ve svých spisech účastníka řízení a během jednání, aniž by jí v tomto ohledu Komise odporovala, tato opatření musejí být **náležitě odůvodněna a jsou účinně přezkoumatelná soudem**.

52 **Dotčený režim tedy na základě objektivních a soudně přezkoumatelných hledisek umožňuje zaručit skutečnou dostupnost vedení tvořících velké infrastruktury vnitřní přepravy energetických produktů, jakož i dalších zařízení pro vnitřní přepravu a skladování plynu, včetně vyloďovacích a přeshraničních terminálů. Poskytuje tak členskému státu možnost zasáhnout za účelem zajištění toho, aby v dané konkrétní situaci byly dodržovány povinnosti veřejné služby náležející SNTC a Distrigaz při současném zachování požadavků právní jistoty**.

53 Komise neprokázala, že by pro dosažení sledovaného cíle mohla být přijata méně omezující opatření. Není jisté, že plánování s cílem pobídnout plynárenské podniky k uzavírání dlouhodobých zásobovacích smluv, k diverzifikaci jejich zásobovacích zdrojů nebo k provozování soustavy licencí by bylo samo o sobě schopné umožnit pohotovou reakci ve specifických situacích. Takové předpisy přesně vymezující chování podniků v odvětví, jaké navrhuje Komise, se mimoto jeví dokonce jako více omezující nežli právo zamítnout opatření, které se vztahuje jen na určité zvláštní situace.

54 Pokud jde o argumenty Komise vycházející ze směrnice o plynu, postačí konstatovat, že lhůta pro její provedení uplynula až dne 10. srpna 2000. Rámec práva Společenství, který má podle Komise tato směrnice zavádět ve vztahu k výkonu pravomocí členských států, pokud jde o povinnosti veřejné služby uložené podnikům v tomto odvětví, tudíž každopádně nemůže mít vliv na projednávanou žalobu, jelikož odůvodněná stanoviska byla vydána dne 18. prosince 1998 a návrh na zahájení řízení podán dne 22. prosince 1999.

55 Je tedy třeba konstatovat, že **dotčené předpisy jsou odůvodněné cílem zaručit bezpečnost zásobování energií pro případ krize**.

56 Za těchto okolností se není třeba zabývat důvodem vycházejícím ze zásady vyvozené z čl. 90 odst. 2 Smlouvy, jehož se belgická vláda dovolává podpůrně.

57 Z předcházejícího plyne, že **žaloba Komise musí být zamítnuta v rozsahu, v němž se vztahuje k článku 73b Smlouvy.**“

Komentář k Lisabonské smlouvě pak uvádí k tomuto judikátu, že „u problematiky tzv. zlatých akcií („golden shares“) Soudní dvůr dovodil, že zavedení tohoto institutu členským státem je *ospravedlnitelné pouze za určitých podmínek. Předně musí být takovéto opatření v souladu s veřejným či strategickým zájmem (ovšem tyto pojmy jsou vykládány evropskou, nikoli národní doktrínou) a dále musí být vydáno na základě přesných kritérií (revidovatelných soudem), která jsou dána již předem, přičemž opět platí, že účelu nemůže být dosaženo méně omezujícím opatřením (C-503/99 Komise. v. Belgie).*“⁴³

C-207/07 Komise v. Španělsko⁴⁴

ESD rozhodl, že španělské království tím, že přijalo ustanovení odstavce 1 druhého pododstavce čtrnácté úlohy Národní komise pro energii stanovené ve třetí části bodu 1 jedenáctého dodatečného ustanovení zákona č. 34/1998 ze dne 7. října 1998 týkajícího se odvětví uhlovodíků (Ley 34/1998, del sector de hidrocarburos), ve znění královského nařízení s mocí zákona 4/2006 (Real Decreto-ley 4/2006) ze dne 24. února 2006, za účelem podmínění nabytí určitého podílu na kapitálu podniků, jež provádějí určité regulované činnosti v energetickém odvětví, jakož i nabytí aktiv nezbytných k výkonu těchto činností, předchozím povolením Národní Komise pro energii, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článků 56 ES a 43 ES.

C-112/05 Komise v. Německo (spor o tzv. zákon „Volkswagen“)

ESD rozhodl dne 23. 10. 2007, že Německo nesplňuje povinnosti, které pro něj vyplývají z čl. 56 odst. 1 ES, když ponechává v platnosti právní úpravu, která kombinuje (odchylně od obecné úpravy práva obchodních společností) následující prvky:

- **zastropování** hlasovacího práva každého jednotlivého akcionáře na max. 20 % z celkového počtu hlasů,
- **stanovení vyšší kvalifikované většiny pro rozhodování valné hromady společnosti** 80% většinou hlasů pro přijetí takových usnesení valné hromady společnosti, u kterých obecná německá právní úprava obvykle předpokládá potřebu 75% kvalifikované většiny (zejména rozhodnutí o navýšení základního kapitálu, změny stanov) – jedná se tedy o **20% blokační menšinu**;
- **povinné zastoupení Spolkové republiky a spolkové země Dolní Sasko v dozorčí radě společnosti Volkswagen**: v případě, že Spolková republika Německo bude držitelem jakéhokoli počtu akcií, zákon ji zaručuje právo nominovat dva členy dozorčí rady (z celkového počtu 20); v případě, že spolková země Dolní Sasko bude držitelem jakéhokoli počtu akcií, zákon ji zaručuje stejné právo. V současné době Spolková republika nedorčí akcie, akcionářem je pouze spolková země Dolní Sasko (drží 20,01% akcií společnosti VW);

Právní úprava tak fakticky zvýhodňovala spolkovou zemi Dolní Sasko, která drží akcionářský podíl 20,01%, který představuje (v důsledku aplikace ustanovení zvláštního zákona Volkswagen) blokační menšinu. Současně žádný jiný akcionář nemohl samostatně vykonávat více, než 20% hlasovacích práv, a byl tedy fakticky postaven do obdobné pozice jako Dolní Sasko, i kdyby držel násobně větší podíl akcií.

⁴³ Syllová, Pítrová, Paldusová a kol. Lisabonská smlouva. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, 1344 s., s. 63.

⁴⁴ Citováno z české informace na www.curia.eu

Co se týče stanovení požadované většiny více než 80 % základního kapitálu, tento požadavek, který se odchyľuje od obecného práva (a který je stanoven nejen ve stanovách společnosti, ale přímo v zákoně Volkswagen dává všem akcionářům držícím alespoň 20 % základního kapitálu možnost disponovat blokační menšinou a vytváří tak nástroj, který umožňuje Dolnímu Sasku ponechat si blokační menšinu, která mu umožňuje stavět se proti důležitým rozhodnutím, a to s menší investicí, než by jinak vyžadovalo obecné právo obchodních společností. Výše popsaná situace omezuje možnost jiných akcionářů uplatnit vliv na chod společnosti, který by byl úměrný jejich akcionářskému podílu a může proto odradit přímé investory z jiných členských států tím, že činí získání podílu na základním kapitálu VW méně zajímavým, a představuje tedy omezení pohybu kapitálu.

Stejný závěr Soudního dvora platil i pro právo vyslat do dozorčí rady dva zástupce, které je zvláštním právem, odchyľujícím se od obecného práva obchodních společností, a které je stanoveno vnitrostátním legislativním opatřením pouze ve prospěch veřejnoprávních subjektů. Tím, že jim umožňuje účastnit se na činnosti dozorčí rady výrazněji, než by jim běžně umožňovalo jejich postavení akcionáře, tak uvedené opatření vytváří nástroj, který umožňuje veřejnoprávním subjektům vykonávat vliv, který přesahuje jejich investice.

Dne 24. 11. 2011 rozhodla Evropská komise, že znovu podá žalobu na Německo u Soudního dvora z důvodu nesplnění povinností, které mu byly uloženy rozsudkem Soudního dvora z r. 2007 v nadepsané věci, neboť dle názoru Komise Německo zajistilo soulad ustanovení zákona Volkswagen s unijním právem pouze částečně.⁴⁵ Od prosince 2008 bylo novelou zákona zrušeno zastopování hlasovacích práv jednotlivých akcionářů VW na 20% a současně bylo zrušeno povinné zastoupení Spolkové republiky a spolkové země Dolní Sasko v dozorčí radě VW, nicméně zákonná úprava 20% blokační menšiny ve společnosti (tj. 80% kvalifikované většiny pro některá rozhodnutí valné hromady) byla ponechána, což Komise považuje za rozporné s právem EU.

Komise požaduje, aby Soud rozhodl o udělení pokuty ve výši 31.114,72 EUR za každý den prodlení ode dne právní moci původního rozsudku až do splnění povinnosti nebo do vynesení nového rozsudku v této věci na základě této nové žaloby, podle toho, co nastane dříve, a dále pokuty ve výši 282.725,10 EUR za každý den prodlení po dni vynesení nového rozsudku na základě nově podané žaloby.⁴⁶

C-244/11 Komise v. Řecko

Dne 20. 5. 2011 podala Komise žalobu na Řecko pro porušení čl. 49 a 63 SFEU⁴⁷ (ustanovení o volném pohybu kapitálu a svobodě usazování) v důsledku přijetí zákona č. 3631/2008, který zakotvuje jednak předběžný schvalovací režim v případě záměru investora (jiného, než řecký stát) získat podíl v řecké společnosti, která byla označena jako společnost s národní strategickou důležitostí, jestliže se má jednat o podíl, který investorovi zajistí alespoň 20 % hlasovacích práv, jednak dodatečný schvalovací režim pro některá důležitá rozhodnutí valné hromady a managementu takové společnosti.

⁴⁵ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/826&type=HTML>

⁴⁶ European commission - press release, web:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1444&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁴⁷ Viz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:219:0010:0010:EN:PDF>

O předchozím schválení investičního záměru rozhoduje zvláštní meziresortní privatizační výbor. Dále platí, že některá důležitá rozhodnutí valné hromady společnosti s národní strategickou důležitostí, jakož i některá rozhodnutí související s obchodním vedením takové společnosti, musí být dodatečně schváleny ministrem ekonomiky a financí.

Komise podala žalobu poté, co již v květnu 2008 zaslala Řecku formální upozornění na porušení primárního práva EU, resp. v listopadu 2008 zaslala Řecku odůvodněné stanovisko v téže věci, jako poslední formální krok před podáním žaloby (dle tehdy platného čl. 226 SES). Komise zejména vytýká Řecku nejednoznačnost právní úpravy, s tím, že kritéria pro schválení investičního záměru jsou nepřesná a poskytují správnímu orgánu nevhodnou diskreční pravomoc. Dále Komise vytýká, že není zcela jednoznačné, na které společnosti se zákon vztahuje či v budoucnu bude vztahovat, a proto považuje podmínky stanovené v zákoně za nepřiměřené omezení volného pohybu kapitálu a svobody usazování. Řecká vláda naopak uvádí, že se zákon v praxi vztahuje pouze na privatizaci šesti společností, které byly označeny jako společnosti s národní strategickou důležitostí a které byly před privatizací ovládnuty státem, nicméně Komise má za to, že nejednoznačnost legislativního textu teoreticky znamená, že by zákon mohl být uplatňován na celou řadu společností a odvětví, které mohou být považovány za strategické.

V. HISTORICKÁ ZKUŠENOST ČESKOSLOVENSKA

a) Zákon č. 131/1936 Sb., o obraně státu

Zákon č. 131/1936 Sb., o obraně státu, obsahoval ustanovení, které vymezovalo podmínky pro udělení povolení, jež se vztahovalo k provozování tzv. podniků důležitých pro obranu státu.

Ustanovení § 18 stanovilo definici podniků důležitých pro obranu státu:

„§ 18

Pojmové vymezení podniků důležitých pro obranu státu.

(1) Podniky, ústavy a jinými zařízeními, důležitými pro obranu státu (dále označovanými zkráceně "podniky důležité pro obranu státu"), jsou při provádění tohoto zákona:

a) podniky (ústavy, zařízení), které patří do některé ze skupin podniků (ústavů, zařízení), určených vládním nařízením všeobecně za podniky (ústavy, zařízení) důležité pro obranu státu,

b) podniky (ústavy, zařízení), které ministerstvo národní obrany - podle okolností v dohodě s věcně příslušným ministerstvem - určí jmenovitě za podniky (ústavy, zařízení) důležité pro obranu státu.

(2) V pochybnostech o tom, zda ten neb onen podnik (ústav, zařízení) patří do skupiny podniků určených všeobecně vládním nařízením za podniky (ústavy, zařízení) důležité pro obranu státu [odstavec 1, písm. a)], rozhoduje ministerstvo národní obrany v dohodě s věcně příslušným ministerstvem.“

Vládní nařízení č. 197/1936 Sb., o podnicích důležitých pro obranu státu, stanovil tyto skupiny podniků:

„§ 1

Skupiny podniků důležitých pro obranu státu.

(1) Skupinami podniků, ústavů a jiných zařízení, důležitých pro obranu státu (dále označovaných zkráceně "podniky") podle § 18, odst. 1, písm. a) zákona, jsou tyto skupiny podniků:

A. V oboru výrobních podniků:

I. Hornictví, koksovny a briketárny:

1. doly na kamenné a hnědé uhlí, doly na antracit a doly na tuhu; 2. doly na železnou rudu a na ostatní rudy; 3. podniky na dobývání živců (na př. zemního oleje); 4. podniky na dobývání alunitu a bauxitu; 5. podniky na dobývání ostatních vyhrazených nerostů; 6. koksovny; 7. briketárny.

II. Průmysl kamenů a zemín:

1. na vápenec k výrobě cementu a vápna, jakož i pro účely hutní, chemické a saturační; 2. podniky na dobývání magnetitu; 3. podniky na dobývání sádrovce; 4. podniky na dobývání osinku (asbestu); 5. podniky na dobývání a plavení kaolinu; 6. podniky na dobývání hlíny k výrobě zboží kameninového; 7. podniky na dobývání hlíny k výrobě zboží ohnivzdorného; 8. podniky na dobývání všelikých barevných zemín; 9. podniky na výrobu ohnivzdorného zboží šamotového; 10. podniky na výrobu ohnivzdorného zboží magnetitového; 11. podniky na výrobu chemicko-technického kameninového zboží; 12. podniky na výrobu elektro-technického porculánu; 13. podniky na výrobu cementu; 14. podniky na výrobu vápna; 15. podniky na výrobu páleného magnetitu; 16. podniky na výrobu sádry; 17. podniky na výrobu osinko-cementového zboží.

III. Průmysl sklářský:

1. podniky na výrobu dutého skla, a to předmětů k osvětlování a skla chemického; 2. podniky na výrobu tabulového skla zrcadlového, počítajíc v to i hutě a rafinaci skla speciálního; 3. podniky na výrobu surového skla k výrobě optického a fyzikálního skla a jeho rafinace.

IV. Kovoprůmysl:

1. vysoké peci na železo a huti na zlato, stříbro, antimon, arsen, měď, rtuť, zinek, cín a jiné; 2. ocelárny (na ocel surovou i svářkovou); 3. podniky na výrobu hliníku a slitin lehkých kovů; 4. válcovny, kovárny a lisovny; 5. rourovny; 6. drátovny; 7. podniky na výrobu pancéřových plechů a přílb; 8. slévárny železa, ocele, mosaze a bronzu; 9. podniky na výrobu nýtů a šroubů; 10. podniky na výrobu taženého železného drátu, drátěnek, kartáčů drátěných a drátěných lan; 11. podniky na výrobu ostnatého drátu a mykacích povlaků pro textilní průmysl; 12. podniky na výrobu bodáků, dýk a šavlí; 13. podniky na výrobu náčiní, nářadí a nástrojů řemeslnických a strojních; 14. podniky na výrobu plechových krabic a železných sudů; 15. podniky na výrobu nádobí plechového, hliníkového a měděného; 16. podniky na výrobu smaltovaného zboží; 17. podniky k zařizování větrání; 18. podniky na výrobu obráběcích strojů; 19. podniky na výrobu textilních strojů; 20. podniky na výrobu koželužských a obuvnických strojů; 21. podniky na výrobu tiskařských, papírenských a kartonážních strojů; 22. podniky na výrobu čerpadel, lokomotiv, lokomobil, motorů výbušných, strojů ledotvorných neelektrických, strojů parních, turbin parních i vodních, silničních válců a drtičů šterku; 23. podniky na zařízení vzducho-technická, počítajíc v to i zařízení vzducho-tlaková; 24. podniky na výrobu munice a jejích součástek, počítajíc v to i pumy, miny a torpeda; 25. podniky na výrobu střelných zbraní; 26. podniky na výrobu kotlů; 27. podniky na výrobu železných mostních a stavebních konstrukcí; 28. podniky na výrobu vagonů a vozů; 29. podniky na výrobu traktorů, automobilů a speciálních vojenských bojových vozidel; 30. podniky na výrobu motorových kol (motocyklů); 31. podniky na výrobu jízdních kol (velocipedů); 32. podniky na výrobu ostatních dopravních prostředků a zařízení (drah lanových, polních a visutých, jeřábů, lodí motorových i jiných, parníků, pontonů, pásů dopravních a výtahů, tollexbusů, zařízení dopravních a p.); 33. podniky na výrobu letadel (letounů, větroňů, balonů, vzducholodí, motorů a p.) a na výrobu padáků; 34. podniky na výrobu přístrojů desinfekčních, hasicích, destilačních, vakuových a odpařovacích; 35. podniky na výrobu strojových součástek (armatur, brzd, kovových brzd, kol ozubených, ložisek kuličkových, os ocelových a vozových, per ocelových, strojových příslušenství a součástek, soukolí a transmisí a p.); 36. podniky na výrobu palubních přístrojů (avigačních a navigačních); 37. podniky na výrobu elektrických strojů a transformátorů; 38. podniky na výrobu elektrických měřicích a počítačích přístrojů; 39. podniky na výrobu telefonních a telegrafních přístrojů; 40. podniky na výrobu radiových přístrojů a součástek; 41. podniky na výrobu ostatních elektrických přístrojů, počítajíc v to i světlomety, naslouchací přístroje, elektrické kamenovrtací stroje a svařovací elektrody; 42. podniky na výrobu akumulátorů, článků a baterií; 43. podniky na výrobu elektrických zářivých těles; 44. podniky na výrobu kabelů a elektrotechnického isolačního materiálu; 45. podniky na výrobu elektrotechnického instalačního materiálu; 46. podniky na jemnou mechaniku a výrobu optických přístrojů, čítajíc v to i výrobu fotografických přístrojů.

V. Průmysl chemický:

1. podniky chemického velkopřůmyslu (na výrobu kyselin, žiravin, jejich solí a ostatních těžkých chemikálií); 2. podniky na výrobu výbušin a kapalného kyslíku; 3. podniky na výrobu protiplynových ochranných prostředků (plynových masek, filtračních a isolačních dýchacích přístrojů a p.); 4. podniky na výrobu zboží pyrotechnického zápalného; 5. podniky na destilaci a extrakci dřeva a pryskyřic; 6. podniky na destilaci a extrakci a na jiné chemické zpracování uhlí, dehtů, asfaltů, na výrobu syntetického benzínu a jiných pohonných látek spalovacích motorů a na výrobu impregnované krycí lepenky; 7. podniky na zpracování zemního oleje; 8. podniky na výrobu barev, laků, fermeží a tmelů; 9. podniky na výrobu a zpracování rostlinných a živočišných tuků a olejů, kromě výroby parfumerií; 10. podniky na výrobu léčiv a chemicko-farmaceutických přípravků; 11. podniky na výrobu chemických umělých plastických hmot a umělých brousicích hmot; 12. podniky na výrobu fotografických desek, filmů a papírů a přípravků fotochemických; 13. podniky na výrobu chemicko-technického zboží sloužícího jako pomocné látky pro průmysl textilní (appretury, dehtová barviva a p.), koželužský, gumařský (uspěšovače, vulkanisace a p.), technické plyny, rozpustidla (butanol, éter a p.); 14. podniky na výrobu škrobů a jejich derivátů.

VI. Průmysl textilní:

1. podniky na výrobu umělého hedvábí a jiných textilních náhražek; 2. přádelny bavlny, vlny, hedvábí, lnu, konopí, juty a textilních náhražek; 3. nitárny a provazárny; 4. tkalcovny a pletárny.

VII. Průmysl papírenský:

1. podniky na výrobu buničiny (celulosa); 2. podniky na výrobu lepenky; 3. podniky na výrobu papíru; 4. podniky na výrobu zušlechtěného papíru, jako papíru dehtovaného, chemicko-technického, chromového, pergamenového, pro umělecký tisk, skelného a smirkového; 5. podniky na výrobu zboží kartonážního (kromě papírových obalů); 6. podniky na výrobu vulkanfibru, muničních obalů.

VIII. Průmysl grafický: závody chemigrafické a galvanografické.

IX. Průmysl kožařský 1. podniky na samostatnou výrobu třísla; 2. koželužny; 3. jirchářství a zámišnictví; 4. samostatné úpravny koží; 5. podniky na vydělávání a zušlechtění kožišin; 6. podniky na výrobu hnacích řemenů a kožených technických potřeb; 7. podniky na výrobu sedlářského a brašnářského zboží (postrojů koňských, jezdecké kožené výzbroje, vojenské kožené výzbroje a p.); 8. podniky na výrobu umělé kůže.

X. Průmysl pryže a osinku: podniky na výrobu zboží z pryže a osinku a jejich náhražek, počítajíc v to i výrobu ochranných protiplynových obleků.

XI. Průmysl dřevařský:

1. podniky na výrobu dyh a překližovaných desek; 2. podniky na impregnaci pražců a telegrafních sloupů; 3. podniky na výrobu korkového a jiného isolačního zboží.

XII. Průmysl potravin, poživatin a nápojů:

1. výrobní chleba a pečiva; 2. výrobní sucharů (kromě keksů, oplatek a jemného pečiva); 3. výrobní těstovin; 4. jatky, chladírny a mrazírny; 5. podniky na výrobu masových konzerv (kromě zvěřinových); 6. podniky na výrobu kaseinu; 7. podniky na výrobu jedlých tuků a olejů; 8. podniky na výrobu zeleninových a ovocných konzerv; 9. sušárny čekanky a řepy; 10. podniky na výrobu kávovin; 11. mlýny; 12. podniky na výrobu surového cukru a rafinerie cukru a výroba mléčného cukru; 13. octárny; 14. lihovary zemědělské a průmyslové; 15. rafinerie lihu; 16. podniky na výrobu lisovaného droždí.

XIII. Průmysl oděvní a obuvnický:

1. výrobní oděvů a prádla; 2. výrobní kožené obuvi; 3. výrobní kožených rukavic.

XIV. Vodárny: vodárny o spotřebě nejméně 4 l/vt.

XV. Plynárny: plynárny s roční výrobní kapacitou nejméně 1 milionu m³ plynu nebo s debenzolační stanicí.

XVI. Elektrárny:

1. elektrické podniky všeužitečné; 2. ostatní elektrické podniky a elektrárny vůbec, a to se zařízením o výkonu nejméně 1.000 kW.

B. V oboru dopravních podniků:

1. paroplavební podniky; 2. letecké dopravní podniky; 3. podniky, které provozují motorovými vozidly po živnostensku nebo i jinak dopravu nákladů nebo hromadnou dopravu osob; 4. zasilatelské podniky, které obstarávají mezinárodní dopravu zboží. C. V oboru zdravotnických ústavů a zařízení: 1. veřejné léčebné ústavy a soukromé nemocnice všeobecné; 2. velkdrogerie, obchodující s léčivými a s farmaceutickými přípravky. D. V oboru zařízení, vytvořených v provádění úmluv mezi podnikateli, jež směřují k jednotnému postupu: organizace, jež pro výrobní podniky důležité pro obranu státu provádějí společně nákup surovin, jakož i distribuci a prodej jejich výrobků.

(2) Podniky, náležející do některé ze skupin uvedených v odstavci 1, písm. A, jsou důležitými pro obranu státu jen tehdy, jsou-li provozovány jako živnosti tovární, anebo - nepodléhají-li ustanovením živnostenského řádu (živnostenského zákona) - provozují-li činnost podle stejných zásad provozních jako živnosti tovární.

(3) Pro pomocné a vedlejší závody dráhy platí stejné předpisy jako pro dotčenou dráhu.“

Pro tyto podniky platilo ustanovení § 19 zákona, které stanovilo, že „(1) úřady, rozhodující o udělení oprávnění, jež se vztahuje k provozování podniků důležitých pro obranu státu, jsou povinny zjistiti též, zda osoba, které má býti oprávnění uděleno, vyhovuje po stránce státní spolehlivosti; osobě, kterou okresní (státní policejní) úřad označil za státně nespolehlivou, nemůže býti uděleno oprávnění uděleno.“ Ustanovení § 19 pak stanovilo, že „(2) Zjistí-li okresní (státní policejní) úřad, ať z jakéhokoli podnětu, že držitel podniku důležitého pro obranu státu je státně nespolehlivý, vydá o tom rozhodnutí, jež doručí dotčenému držiteli podniku... (4) Byl-li držitel podniku důležitého pro obranu státu pravoplatně označen za osobu státně nespolehlivou, je povinen ve lhůtě, kterou určí úřad stanovený vládním nařízením, ustanoviti místo sebe vyhovujícího provozovatele podniku.“

Úřad nebyl povinen odůvodnit rozhodnutí, kterým označil držitele podniku důležitého pro obranu státu za osobu nespolehlivou.

Zákon rovněž stanovil, že osoba, která byla označena za státně nespolehlivou, přestává být, resp. nemůže být, členem správních (statutárních), dozorčích a revisních orgánů podniků důležitých pro obranu státu (viz ustanovení § 20).

Zákon stanovil povinnost podniků důležitých pro obranu státu rozvázat pracovní poměr (a stanovil právo zaměstnavatele v takovém případě rozvázat pracovní poměr), jestliže byl jeho zaměstnanec označen za osobu státně nespolehlivou (viz ustanovení § 21).

Ustanovení § 19 odst. 9 bylo do zákona vtěleno na návrh ústavněprávního výboru Národního shromáždění a znělo, cit.:

„(9) Důvodem označení za osobu státně nespolehlivou nemůže býti nikdy příslušnost k určitému jazyku, náboženství nebo rase. Za státně nespolehlivé třeba pokládati zejména osoby, o kterých možno míti důvodně za to, že by zneužily svého postavení v duchu obraně státu nepříznivém, zvláště pak ty, které vyvíjely nebo vyvíjejí činnost, směřující proti státní svrchovanosti, samostatnosti, celistvosti, ústavní jednotnosti nebo demokraticko-republikánské státní formě a bezpečnosti Československé republiky anebo proti obraně státu, které k takové činnosti podněcují nebo jiné osoby svésti hledí, anebo takovou činnost vychvalují, schvalují nebo podporují, které byly příslušníky politické strany, jež byla po účinnosti tohoto zákona pro protistátní činnost úředně rozpuštěna, které mají podezřelé styky s jinými osobami státně nespolehlivými anebo s cizinou a p.“

V praxi byl však zákon namířen osobám např. německé či maďarské národnosti, o čemž svědčí mj. to, že byl zákon schválen na 41. schůzi Národního shromáždění dne 30. 4. 1936 s nesouhlasem zejména Sudetoněmecké strany.

Ze zprávy ústavněprávního výboru je zřejmé, že zákon zcela záměrně neobsahoval příliš konkrétní definici státní nespolehlivosti, tj. bylo záměrem ponechat značně volné pole působnosti místním orgánům při rozhodování:

„Ústavně právní výbor podrobil zevrubné úvaze pojem státní nespolehlivosti a došel k závěru, že není sice možno podat přesnou definici tohoto pojmu, že je však přesto doporučitelné do zákona pojmout určitá kritéria (a to jak po stránce negativní, tak i po stránce pozitivní), která by byla určitou směrnici pro provádění těchto ustanovení. Proto byl do § 19 pojat nový odstavec 9, zdůrazňující především - po stránce negativní - že důvodem označení osoby za státně nespolehlivou nemůže být nikdy příslušnost k určitému jazyku, náboženství nebo rase (§ 128 ústavní listiny); na to pak uvádí tento odstavec - po stránce pozitivní - některé příklady, kdy jest tu nebo onu osobu pokládat za osobu státně nespolehlivou. Zdůraznit sluší, že tento výpočet je jen demonstrativní, nikoli taxativní a že vedle případů, zde v příkladech uvedených, se vyskytnou ještě 4 okolnosti jiné, kdy bude třeba tu nebo onu osobu pokládat za osobu státně nespolehlivou. Sem by spadal např. též případ, kdyby držitel podniku přes ustanovení § 21, odst. 1 zaměstnával osoby státně nespolehlivé, ačkoli mu to bylo známo a ačkoli mu bylo možno se postarati o nápravu; rovněž by bylo lze sem subsumovat naopak zase ty případy, kdy držitel podniku zcela bezdůvodně a úmyslně se zbavil loyálních zaměstnanců státně spolehlivých a proti zájmům obrany státu je nahradil osobami s hlediska těchto zájmů nevitány. Dále mohou úřady rozhodující o státní nespolehlivosti vzíti v úvahu též příslušnost ke straně, která byla rozpuštěna nebo jejíž činnost byla úředně zastavena před účinností zákona o obraně státu, zvláště jde-li o funkcionáře strany nebo osoby, které jinak vyvíjely zvláštní činnost v této straně, leč by nastaly skutečnosti, nasvědčující tomu, že se jejich poměr ke státu změnil. Pokud se v odstavci 9 mluví o stycích s cizinou, rozumějí se tím "styky podezřelé", poněvadž slova "podezřelé styky" se v poslední větě vztahují jak na jiné osoby státně nespolehlivé, tak i na cizinu.“

Některé zdroje pak k uvedenému zákonu uvádějí, že „protisudetské zaměření [zákona] však eskalovalo stávající národnostní konflikt... [tím, že v praxi] zákon umožňoval zabavovat v pohraničním pásmu (ve 157 politických okresech) nemovitosti včetně budov, vojsko rozhodovalo o

stavbách, o užívání komunikací, veřejných objektů (i hájenek a loveckých chat), armáda rozhodovala i o udělování živnostenských licencí atd." ⁴⁸

Za zmínku pak stojí mj. skutečnost, že pojem „státní spolehlivost“, resp. nespolehlivost byl užíván i v tzv. Benešových dekretech, zejména v kontroverzním dekretu č. 5/1945 Sb., jehož § 2 znělo: „(1) Majetek osob státně nespolehlivých na území Československé republiky dává se pod národní správu podle dalších ustanovení tohoto dekretu.“

b) Strategické podniky v ČR – současnost

Již v současné době předpokládá řada českých předpisů opatření na ochranu strategických podniků. Například zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, ve znění pozdějších předpisů podrobně upravuje ve svém ustanovení § 16 jmenování tzv. subjektů hospodářské mobilizace a jejich práva:

„§ 16

Subjekt hospodářské mobilizace

(1) Dodavatel mobilizační dodávky může být **jmenován subjektem hospodářské mobilizace**. V odůvodněných případech na návrh odborně příslušného ústředního správního úřadu může být subjektem hospodářské mobilizace jmenován i dodavatel nezbytné dodávky, který ji zajišťuje pro stav ohrožení státu a válečný stav. Při jmenování subjektu hospodářské mobilizace se zkoumá, zda mu jeho ekonomická situace a technické předpoklady umožní plnit mobilizační nebo nezbytnou dodávku v požadovaných termínech a kvalitě a zda splní požadavky kladené na ochranu utajovaných informací podle zvláštního právního předpisu.

(2) Subjekt hospodářské mobilizace je jmenován a odvolán rozhodnutím předsedy Správy státních hmotných rezerv. Není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, postupuje se v řízení o jmenování a odvolání subjektu hospodářské mobilizace podle správního řádu. Řízení o jmenování subjektu hospodářské mobilizace je možné zastavit rovněž v případě, že účastník řízení ani po opakované výzvě nepředložil potřebné důkazy nebo v průběhu řízení byl zrušen podle zvláštního právního předpisu.

(3) Subjektu hospodářské mobilizace vydá Správa státních hmotných rezerv osvědčení o jmenování, kterým se prokazuje třetím osobám při uplatnění svých práv. Osvědčení je veřejnou listinou. Osvědčení je jeho držitel povinen vrátit Správě státních hmotných rezerv nejpozději do 30 dnů poté, co rozhodnutí předsedy Správy státních hmotných rezerv o odvolání subjektu hospodářské mobilizace nabylo právní moci. Při zrušení právnické osoby nebo po smrti podnikající fyzické osoby je likvidátor, právní nástupce nebo dědic povinen vrátit osvědčení ve stejné lhůtě.

(4) Důvodem pro odvolání subjektu hospodářské mobilizace jsou tyto skutečnosti:

a) smlouva podle § 13 odst. 2 pozbude účinnosti,

b) je vydáno rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dodavatele mobilizační dodávky, nebo insolvenční soud zamítne insolvenční návrh proto, že majetek dodavatele mobilizační dodávky nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení,

c) právnická osoba byla zrušena podle zvláštního právního předpisu nebo podnikající fyzická osoba zemřela.

(5) Správa státních hmotných rezerv vydá subjektům hospodářské mobilizace osvědčení o jmenování podle odstavce 3 nejpozději do 1. ledna 2002.

(6) Odborně příslušný ústřední správní úřad, který navrhl jmenování subjektu hospodářské mobilizace podle odstavce 1 věty druhé, má po dobu, po kterou trvá jmenování subjektu hospodářské mobilizace, práva a povinnosti objednatele mobilizační dodávky.

§ 17

Postavení subjektu hospodářské mobilizace

Subjekt hospodářské mobilizace je osvobozen od povinnosti poskytnout věcné prostředky stanovené zvláštním právním předpisem¹⁵) a je oprávněn v souladu s plánem opatření hospodářské mobilizace požadovat pro své zaměstnance zajišťující mobilizační dodávku zproštění mimořádné služby. Subjekt hospodářské mobilizace uplatní v době před vyhlášením krizových stavů u příslušného orgánu krajského úřadu požadavek na zajištění pracovních sil a věcných prostředků nezbytných pro splnění mobilizační dodávky.“

⁴⁸ Sudetoněmecké sdružení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, občanské sdružení. Vztahy mezi Čechy a sudetskými Němci v letech 1919-1938 (2011).

V praxi byla jmenován subjektem hospodářské mobilizace například společnost ČEPRO, a.s., která provozuje produktovodní síť a zajišťuje ochraňování zásob ropných produktů pro Správu státních hmotných rezerv.⁴⁹ Obdobně pak různé vládní materiály předpokládají využití skladovacích kapacit společností ČEPRO, a.s., event. MERO ČR, a.s. v souvislosti se zajišťováním nouzových zásob ropy a ropných produktů.⁵⁰ Strategičnost sektoru distribuce a skladování ropy a ropných produktů je zmíněna i v aktualizaci státní energetické koncepce z října 2009, kde se doporučuje ponechat ovládací podíl státu v těchto společnostech: „*S ohledem na strategičnost sektoru ponechat společnosti MERO ČR, a.s. a ČEPRO, a.s. ve výhradním vlastnictví státu.*“ V roce 2011 pak management spol. ČEPRO, a.s. navrhl několik variant dalšího vývoje společnosti a její vlastnické struktury, přičemž se v rámci mezirezortní komise (složené ze zástupců Úřadu vlády, Ministerstva financí, Ministerstva průmyslu a obchodu a společnosti ČEPRO, a.s.⁵¹) aktuálně posuzuje i varianta možné „integrace“ dosud státem ovládané společnosti se soukromou rafinérií⁵².

V širší souvislosti s ochranou tzv. strategických podniků lze též zmínit nástroj na podporu vzniku a rozvoje tuzemských podniků, kterým je tzv. státní fond rizikového kapitálu, jehož založení bylo schváleno usnesením vlády ČR ze dne 23. 11. 2011 č. 862. Tímto usnesením vláda souhlasila se založením tzv. státního fondu rizikového kapitálu v podobě akciové společnosti Český rozvojový, uzavřený investiční fond, a.s. (tzv. seed fond) a pověřila Ministerstvo průmyslu a obchodu založením společnosti a výkonem práv akcionáře. Dle předkládací zprávy Ministerstva průmyslu a obchodu a materiálu, který byl předmětem připomínkového řízení před jednáním vlády, platí, že „Podpora v pilotním Seed fondu se především zaměří na vznik nových firem a rozvoj začínajících i rozvíjejících se inovačních a technologicky orientovaných firem realizujících výsledky výzkumu a vývoje.“ Předkladatel – MPO v materiálu uvádí následující podrobnosti k fungování fondu: „MPO navrhuje vládě založení akciové společnosti Český rozvojový, uzavřený investiční fond, a.s., která bude 100% vlastněná státem. Tato akciová společnost požádá o povolení k činnosti fondu kolektivního investování (konkrétně státního fondu kvalifikovaných investorů, dále SFKI), do něhož budou vloženy prostředky z OPPI [Operační program Podnikání a inovace], a jehož obhospodařováním bude pověřena správní investiční společnost se sídlem na území ČR a vybraná ve výběrovém řízení.“⁵³ Nutno však poznamenat, že se jedná o opatření, jehož primárním cílem není zajistit dlouhodobou majetkovou účast státu ve strategických společnostech, nýbrž o nástroj podpory pro začínající tuzemské společnosti, který má do jisté míry nahradit některé dosavadní dotační tituly.

VI. ZÁVĚR

Vnitrostátní právní předpisy, které mají za cíl „ochránit“ strategické společnosti nebo společnosti provozující strategické činnosti ve strategických odvětvích, obvykle představují určité omezení volného pohybu kapitálu mezi členskými státy EU, resp. omezení volného pohybu kapitálu mezi třetími státy a členským státem EU. Taková opatření mohou být přípustná podle primárního práva EU jen při splnění výše popsanych principů (zejména jsou-li nutná pro ochranu národní bezpečnosti a veřejného pořádku).

⁴⁹ Viz <http://www.ceproas.cz/produkty-a-sluzby/ochranovani-zasob-sshr/>

⁵⁰ MPO. "Zajištění nouzových zásob ropy a vybraných ropných produktů na období let 2007 až 2011", web: <http://download.mpo.cz/get/30535/33551/353274/priloha001.doc>

⁵¹ Stát chystá komisi, která přemění ropné odvětví, E15, publikováno dne 5. 9. 2011.

⁵² Viz rozhovor s generálním ředitelem ČEPRO, a.s.: Parlamentní magazín, č. 11-12/2011 (Praha: Periodical, s.r.o.), str. 14.

⁵³ Předkládací zpráva a materiál, viz: <http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam-1/nove-materialy-k-pripominkam/239-11-zalozeni-nove-akciovce-spolecnosti-cesky-rozvojovy-uzavreny-investicni-fond-a-s-v-ramci-projektu-seed-fond-t-13-10-2011.aspx>

Pokud jde o využití nástroje, může se v praxi jednat např. o předběžné schvalovací režimy pro investice (foreign direct investment screening), které jsou v nějaké formě implementovány v řadě unijních států (viz výše podrobný popis Francie, Itálie a Německa). Ucelené a stručné srovnání všech unijních států poskytuje materiál výzkumné služby Evropského parlamentu zde.⁵⁴ Tyto předběžné schvalovací režimy budou předmětem koordinace na úrovni EU, bude-li schválen návrh nařízení EP a Rady, kterým se stanoví rámec pro prověřování přímých zahraničních investic do Evropské unie COM(2017) 487.

Dalším nástrojem ochrany strategických společností jsou tzv. zlaté akcie, které si stát ponechá při částečné privatizaci a které umožňují státu nadále zasahovat do chodu již částečně privatizované společnosti.

Ve všech případech je u vnitrostátních opatření nezbytné zejména zkoumat, zda je vnitrostátní právní úprava přijata v souladu s unijním právem, nejčastěji se lze dovolávat výjimek v čl. 64 či 65 SFEU (ale i výjimky v čl. 346 SFEU, která se vztahuje na ochranu podstatných zájmů bezpečnosti státu, jedná-li se o opatření spjatá s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi). Je vždy nezbytné posoudit, zda je omezení proporcionální odůvodněnému cíli, tj. zda se jedná o omezení, které je dostatečně precizně odůvodněno veřejným pořádkem či veřejnou bezpečností, přičemž výše citovaná judikatura Evropského soudního dvora podrobněji vymezuje požadavky na přiměřenost a právní jistotu. U systémů předběžného schválení zahraničních investic musí být systém zejména nastaven tak, aby byla rozhodovací pravomoc úřadů striktně vymezena, aby správní rozhodnutí o (ne)udělení souhlasu k realizaci investice byla přijata na základě objektivních a přezkoumatelných kritérií, aby takové rozhodnutí bylo přezkoumatelné soudem a zejména aby celý systém omezoval volný pohyb kapitálu pouze v nejnezbytnějším (nejužším) rozsahu za účelem dosažení odůvodněného cíle. Z hlediska očekávané budoucí judikatury Soudního dvora budou relevantní rozhodnutí o žalobě Komise proti Německu ve věci tzv. zákona Volkswagen (v návaznosti na původní rozhodnutí C-112/05), a dále rozhodnutí o žalobě Komise proti Řecku ve věci C-244/11 (obojí viz výše).

Vedle přiměřených omezení volného pohybu kapitálu má samozřejmě každý členský stát EU právo si zachovat (resp. standardními tržními mechanismy⁵⁵) získat ovládací podíly ve společnostech, které sám považuje za strategické, a tím zamezit riziku prodeje společnosti zahraničním investorům. Unijní právo mj. výslovně předpokládá, že si členské státy ponechávají majetkovou účast v některých společnostech, a reaguje na to v jiných právních odvětvích, např. v oblasti práva veřejných zakázek, kdy státem ovládané obchodní společnosti mohou splňovat definici veřejného zadavatele, jestliže uspokojují tzv. potřeby obecného zájmu, které nemají průmyslovou nebo obchodní povahu.⁵⁶ Právě tzv. „strategické“ společnosti často vykonávají nejen běžnou obchodní

⁵⁴ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156040.pdf

⁵⁵ Srov. slovenská právní úprava, která umožnila státu přednostně odkoupit majetek strategické společnosti, která se ocitla v konkurzu, který byl zakotven ve slovenském zákoně č. 493/2009 Z.z. (podrobněji viz výše).

⁵⁶ Viz např. Směrnice 2004/18/ES o koordinaci postupu při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby. Čl. 1 odst. 1 písm. d) stanoví, že „9. „Veřejnými zadavateli“ se rozumí stát, regionální nebo místní orgány, veřejnoprávní subjekty, sdružení tvořená jedním či více takovými orgány nebo jedním či více veřejnoprávními subjekty. „Veřejnoprávním subjektem“ se rozumí jakýkoli subjekt: a) založený nebo zřízený za zvláštním účelem uspokojování potřeb obecného zájmu, který nemá průmyslovou nebo obchodní povahu; b) který má právní subjektivitu a c) je financován převážně státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty; nebo je těmito orgány řízen nebo je v jeho správním, řídicím nebo dozorčím orgánu více než polovina členů jmenována státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty.“

činnost v tržním prostředí, ale uspokojují i jiné potřeby obecného zájmu neprůmyslové a neobchodní povahy⁵⁷ a z tohoto důvodu si členské státy v nich ponechávají ovládací podíl a nepřístupují k jejich privatizaci, což právo EU v těchto dalších navazujících odvětvích zohledňuje.

Od výše uvedených právních a faktických nástrojů lze odlišit nástroje ryze politické, jakými jsou např. veřejné výzvy politiků k nerealizaci určité zamýšlené mezinárodní investiční transakce, opřené o pojem tzv. ekonomického patriotismu. Prohlášení předních francouzských politiků a představitelů parlamentních výborů v r. 2005, že převzetí francouzské společnosti Danone ze strany americké PepsiCo je „kulturně nevhodné“ či v rozporu se zásadami „ekonomického patriotismu“, byly medializovány v době, kdy nebylo oficiálně ani potvrzeno, že by mělo docházet k jakýmkoli jednáním o převzetí Danone americkou společností PepsiCo (transakce nebyla realizována).

PŘÍLOHA 1

a) Francie

*Code monétaire et financier*⁵⁸:

Section 1 : Dispositions relatives aux investissements étrangers en provenance de pays tiers

Article L151-3

Modifié par [Loi n°2004-1343 du 9 décembre 2004 - art. 30 JORF 10 décembre 2004](#)

I. - Sont soumis à autorisation préalable du ministre chargé de l'économie les investissements étrangers dans une activité en France qui, même à titre occasionnel, participe à l'exercice de l'autorité publique ou relève de l'un des domaines suivants : a) Activités de nature à porter atteinte à l'ordre public, à la sécurité publique ou aux intérêts de la défense nationale ; b) Activités de recherche, de production ou de commercialisation d'armes, de munitions, de poudres et substances explosives. Un décret en Conseil d'Etat définit la nature des activités ci-dessus.

II. - L'autorisation donnée peut être assortie le cas échéant de conditions visant à assurer que l'investissement projeté ne portera pas atteinte aux intérêts nationaux visés au I. Le décret mentionné au I précise la nature des conditions dont peut être assortie l'autorisation.

III. - Le ministre chargé de l'économie, s'il constate qu'un investissement étranger est ou a été réalisé en méconnaissance des prescriptions du I ou du II, peut enjoindre à l'investisseur de ne pas donner suite à l'opération, de la modifier ou de faire rétablir à ses frais la situation antérieure. Cette injonction ne peut intervenir qu'après l'envoi d'une mise en demeure à l'investisseur de faire connaître ses observations dans un délai de quinze jours. En cas de non-respect de l'injonction précitée, le ministre chargé de l'économie peut, après avoir mis l'investisseur à même de présenter ses observations sur les faits qui lui sont reprochés dans un délai minimum de quinze jours, sans préjudice du rétablissement de la situation antérieure, lui infliger une sanction pécuniaire dont le montant maximum s'élève au double du montant de l'investissement irrégulier. Le montant de la sanction pécuniaire doit être proportionnel à la gravité des manquements commis. Le montant de la sanction est recouvré comme les créances de l'Etat étrangères à l'impôt et au domaine. Ces décisions sont susceptibles d'un recours de plein contentieux. Le décret mentionné au I détermine les modalités d'application du III.

⁵⁷ Viz např. Olík, M., Podešva, V., Šebesta, M., Machůrek, T., ASPI – Zákon o veřejných zakázkách s komentářem. ASPI ID: LIT26405CZ, cit.: „*Za potřebu veřejného zájmu, která nemá průmyslovou či obchodní povahu, se považuje potřeba, kterou se z důvodů spojených s obecným zájmem rozhodne stát uspokojovat sám nebo si nad jejich uspokojováním hodlá ponechat rozhodující vliv. Mezi takové potřeby je třeba řadit i ty, které nejsou odvozovány od obecných zájmů státu, ale rovněž od obecných zájmů, které svou činností uspokojují územní samosprávné jednotky (obce či kraje) na základě zvláštních právních předpisů. Za tyto činnosti lze považovat například činnosti v oblasti odpadového hospodářství, životního prostředí a jiných oblastech, jejichž výkon je zejména na základě zákona či zákonem svěřen státní správě či samosprávě;*“

⁵⁸ Viz francouzský legislativní portál, web:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=5667D78468657FD91153C7CDA9422A84.tpjjo01v_2?cidTexte=LEGITEXT000006072026&dateTexte=20111005

Article L151-4

Est nul tout engagement, convention ou clause contractuelle qui réalise directement ou indirectement un investissement étranger dans l'un des domaines mentionnés au I de l'article L. 151-3 lorsque cet investissement n'a pas fait l'objet de l'autorisation préalable exigée sur le fondement du c du 1 de l'article L. 151-2.

Article R153-1

Créé par [Décret n°2005-1739 du 30 décembre 2005 - art. 1 JORF 31 décembre 2005](#) Créé par [Décret n°2005-1739 du 30 décembre 2005 - art. 2 JORF 31 décembre 2005](#)

Constitue un investissement au sens de la présente section le fait pour un investisseur :

1° Soit d'acquérir le contrôle, au sens de l'article L. 233-3 du code de commerce, d'une entreprise dont le siège social est établi en France ; 2° Soit d'acquérir directement ou indirectement tout ou partie d'une branche d'activité d'une entreprise dont le siège social est établi en France ; 3° Soit de franchir le seuil de 33,33 % de détention directe ou indirecte du capital ou des droits de vote d'une entreprise dont le siège social est établi en France. Article

Article R153-2**Modifié par Décret n°2014-479 du 14 mai 2014 - art. 1**

Relèvent d'une procédure d'autorisation au sens du I de l'article L. 151-3 les investissements étrangers mentionnés à l'article R. 153-1 réalisés par une personne physique qui n'est pas ressortissante d'un Etat membre de l'Union européenne ou d'un Etat partie à l'accord sur l'Espace économique européen ayant conclu une convention d'assistance administrative avec la France en vue de lutter contre la fraude et l'évasion fiscale, par une entreprise dont le siège social ne se situe pas dans l'un de ces mêmes Etats ou par une personne physique de nationalité française qui n'y est pas résidente, dans les activités suivantes :

1° Activités dans les secteurs des jeux d'argent à l'exception des casinos ;

2° Activités réglementées de sécurité privée ;

3° Activités de recherche, de développement ou de production relatives aux moyens destinés à faire face à l'utilisation illicite, dans le cadre d'activités terroristes, d'agents pathogènes ou toxiques et à prévenir les conséquences sanitaires d'une telle utilisation ;

4° Activités portant sur les matériels conçus pour l'interception des correspondances et la détection à distance des conversations, autorisés au titre de l'article 226-3 du code pénal ;

5° Activités de services dans le cadre de centres d'évaluation agréés dans les conditions prévues au décret n° 2002-535 du 18 avril 2002 relatif à l'évaluation et à la certification de la sécurité offerte par les produits et les systèmes des technologies de l'information ;

6° Activités de production de biens ou de prestation de services de sécurité dans le secteur de la sécurité des systèmes d'information d'une entreprise liée par contrat passé avec un opérateur public ou privé gérant des installations au sens des articles L. 1332-1 à L. 1332-7 du code de la défense ;

7° Activités relatives aux biens et technologies à double usage énumérés à l'annexe IV du règlement (CE) n° 428/2009 du Conseil du 5 mai 2009 instituant un régime communautaire de contrôle des exportations, des transferts, du courtage et du transit de biens à double usage ;

8° Activités relatives aux moyens de cryptologie et les prestations de cryptologie mentionnés aux paragraphes III, IV de l'article 30 et I de l'article 31 de la loi n° 2004-575 du 21 juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique ;

9° Activités exercées par les entreprises dépositaires de secrets de la défense nationale notamment au titre des marchés classés de défense nationale ou à clauses de sécurité conformément aux articles R. 2311-1 et suivants du code de la défense relatifs à la protection du secret de la défense nationale ;

10° Activités de recherche, de production ou de commerce d'armes, de munitions, de poudres et substances explosives destinées à des fins militaires ou de matériels de guerre et assimilés réglementés par le titre III ou le titre V du livre III de la deuxième partie du code de la défense ;

11° Activités exercées par les entreprises ayant conclu un contrat d'étude ou de fourniture d'équipements au profit du ministère de la défense, soit directement, soit par sous-traitance, pour la réalisation d'un bien ou d'un service relevant d'un secteur mentionné aux points 7° à 10° ci-dessus ;

12° Autres activités portant sur des matériels, des produits ou des prestations de services, y compris celles relatives à la sécurité et au bon fonctionnement des installations et équipements, essentielles à la garantie des intérêts du pays en matière d'ordre public, de sécurité publique ou de défense nationale énumérés ci-après :

- a) Intégrité, sécurité et continuité de l'approvisionnement en électricité, gaz, hydrocarbures ou autre source énergétique ;
- b) Intégrité, sécurité et continuité de l'approvisionnement en eau dans le respect des normes édictées dans l'intérêt de la santé publique ;
- c) Intégrité, sécurité et continuité d'exploitation des réseaux et des services de transport ;
- d) Intégrité, sécurité et continuité d'exploitation des réseaux et des services de communications électroniques ;
- e) Intégrité, sécurité et continuité d'exploitation d'un établissement, d'une installation ou d'un ouvrage d'importance vitale au sens des articles L. 1332-1 et L. 1332-2 du code de la défense ;
- f) Protection de la santé publique.

b) Německo

Ustanovení § 55 nařízení AWW stanoví, cit:

„ § 55 Anwendungsbereich der sektorübergreifenden Prüfung

(1) Das Bundesministerium für Wirtschaft und Energie kann prüfen, ob es die öffentliche Ordnung oder Sicherheit der Bundesrepublik Deutschland gefährdet, wenn ein Unionsfremder ein inländisches Unternehmen oder eine unmittelbare oder mittelbare Beteiligung im Sinne des § 56 an einem inländischen Unternehmen erwirbt. Eine Gefährdung der öffentlichen Ordnung oder Sicherheit kann insbesondere vorliegen, wenn das inländische Unternehmen

- 1. Betreiber einer Kritischen Infrastruktur im Sinne des Gesetzes über das Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik ist,*
- 2. Software besonders entwickelt oder ändert, die branchenspezifisch zum Betrieb von Kritischen Infrastrukturen im Sinne des Gesetzes über das Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik dient,*
- 3. mit organisatorischen Maßnahmen nach § 110 des Telekommunikationsgesetzes betraut ist oder technische Einrichtungen zur Umsetzung gesetzlich vorgesehener Maßnahmen zur Überwachung der Telekommunikation herstellt oder hergestellt hat und über Kenntnisse der Technologie verfügt,*
- 4. Cloud-Computing-Dienste erbringt und die hierfür genutzten Infrastrukturen die Schwellenwerte nach Anhang 4 Teil 3 Nummer 2 der Verordnung zur Bestimmung Kritischer Infrastrukturen nach dem Gesetz über das Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik erreichen oder überschreiten oder*
- 5. eine Zulassung für Komponenten oder Dienste der Telematikinfrastruktur nach § 291b Absatz 1a oder 1e des Fünften Buches Sozialgesetzbuch besitzt.*

Branchenspezifische Software im Sinne des Satzes 2 Nummer 2 ist

- 1. im Sektor Energie Software für die Kraftwerksleittechnik, für die Netzleittechnik oder für die Steuerungstechnik zum Betrieb von Anlagen oder Systemen zur Stromversorgung, Gasversorgung, Kraftstoff- oder Heizölversorgung oder Fernwärmeversorgung,*
- 2. im Sektor Wasser Software für die Leit-, Steuerungs- oder Automatisierungstechnik von Anlagen zur Trinkwasserversorgung oder Abwasserbeseitigung,*
- 3. im Sektor Informationstechnik und Telekommunikation Software zum Betrieb von Anlagen oder Systemen zur Sprach- und Datenübertragung oder zur Datenspeicherung und -verarbeitung,*
- 4. im Sektor Finanz- und Versicherungswesen Software zum Betrieb von Anlagen oder Systemen der Bargeldversorgung, des kartengestützten Zahlungsverkehrs, des konventionellen Zahlungsverkehrs, zur Verrechnung und der Abwicklung von Wertpapier- und Derivatgeschäften oder zur Erbringung von Versicherungsdienstleistungen,*
- 5. im Sektor Gesundheit Software zum Betrieb eines Krankenhausinformationssystems, zum Betrieb von Anlagen oder Systemen zum Vertrieb von verschreibungspflichtigen Arzneimitteln sowie zum Betrieb eines Laborinformationssystems,*

6. im Sektor Transport und Verkehr Software zum Betrieb von Anlagen oder Systemen zur Beförderung von Personen und Gütern im Luftverkehr, im Schienenverkehr, in der See- und Binnenschifffahrt, im Straßenverkehr, im öffentlichen Personennahverkehr oder in der Logistik und

7. im Sektor Ernährung Software zum Betrieb von Anlagen oder Systemen zur Lebensmittelversorgung.

(2) Der Prüfung nach Absatz 1 unterliegen auch Erwerbe durch Unionsansässige, wenn es Anzeichen dafür gibt, dass eine missbräuchliche Gestaltung oder ein Umgehungsgeschäft zumindest auch vorgenommen wurde, um eine Prüfung nach Absatz 1 zu unterlaufen. Anzeichen für eine Gestaltung im Sinne des Satzes 1 sind insbesondere, wenn der unmittelbare Erwerber mit Ausnahme des Erwerbs nach Absatz 1 keiner nennenswerten eigenständigen Wirtschaftstätigkeit nachgeht oder innerhalb der Europäischen Union keine auf Dauer angelegte eigene Präsenz in Gestalt von Geschäftsräumen, Personal oder Ausrüstungsgegenständen unterhält. Zweigniederlassungen und Betriebsstätten eines unionsfremden Erwerbers gelten nicht als unionsansässig. Erwerber aus den Mitgliedstaaten der Europäischen Freihandelsassoziation stehen Unionsansässigen gleich. Eine Präsenz des unmittelbaren Erwerbers in einem Mitgliedstaat der Europäischen Freihandelsassoziation steht einer Präsenz innerhalb der Europäischen Union gleich.

(3) Das Bundesministerium für Wirtschaft und Energie kann das Prüfrecht nach Absatz 1 nur ausüben, wenn es dem unmittelbaren Erwerber und dem von einem Erwerb nach Absatz 1 betroffenen inländischen Unternehmen die Eröffnung des Prüfverfahrens innerhalb von drei Monaten nach dem Erlangen der Kenntnis vom Abschluss des schuldrechtlichen Vertrags über den Erwerb mitteilt. Die Mitteilung nach Satz 1 bedarf der Schriftform. Sie ist dem unmittelbaren Erwerber und dem vom Erwerb nach Absatz 1 betroffenen inländischen Unternehmen zuzustellen. Für die Wahrung der Frist nach Satz 1 ist allein die rechtzeitige Zustellung der Mitteilung an das vom Erwerb nach Absatz 1 betroffene inländische Unternehmen maßgeblich. Im Fall eines Angebots im Sinne des Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetzes beginnt die Frist nach Satz 1 mit dem Erlangen der Kenntnis von der Veröffentlichung der Entscheidung zur Abgabe des Angebots oder mit dem Erlangen der Kenntnis von der Veröffentlichung der Kontrollerlangung. Eine Eröffnung des Prüfverfahrens ist ausgeschlossen, wenn seit Abschluss des schuldrechtlichen Vertrags mehr als fünf Jahre vergangen sind.

(4) Der Abschluss eines schuldrechtlichen Vertrags über den Erwerb eines inländischen Unternehmens im Sinne des Absatzes 1 Satz 2 oder einer unmittelbaren oder mittelbaren Beteiligung im Sinne des § 56 an einem inländischen Unternehmen im Sinne des Absatzes 1 Satz 2 durch einen Unionsfremden sind dem Bundesministerium für Wirtschaft und Energie schriftlich zu melden.“

c) Slovensko

Zákon č. 493/2009 Z.z. o niektorých opatreniach týkajúcich se strategických spoločností a o zmene a doplnení niektorých zákonov:

§ 1

Tento zákon upravuje niektoré opatrenia týkajúce sa strategicky významných obchodných spoločností (ďalej len "strategická spoločnosť") ako opatrení na zmiernenie krízovej ekonomickej situácie strategickje spoločnosti a vplyvov globálnej hospodárskej krízy.

§ 2

Na účely tohto zákona sa strategickou spoločnosťou rozumie obchodná spoločnosť, o ktorej strategickom význame rozhodne vláda Slovenskej republiky (ďalej len "vláda") a na majetok ktorej bol vyhlásený konkurz a je dôležitá na ochranu zdravia, pre bezpečnosť štátu a riadny chod hospodárstva aa) má viac ako 500 zamestnancov, alebob) významným spôsobom dodáva energiu, plyn, teplo, produkty rafinárskeho priemyslu pre obyvateľstvo, pre ostatný priemysel a celoštátnu dopravu, aleboc) prevádzkuje vodné dielo, verejnú čistiareň odpadových vôd, verejnú kanalizáciu alebo verejný vodovod.

§ 3

(1) Návrh na rozhodnutie podľa § 2 podáva vláde príslušný minister.

(2) Rozhodnutie vlády o strategickom význame obchodnej spoločnosti sa uverejní v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. 1)

(3) Vláda rozhodnutie podľa § 2 zašle bezodkladne správcovi konkurznej podstaty a každému príslušnému štátnemu orgánu, ktorý rozhoduje o právach vlastníkov v strategickje spoločnosti.

§ 4

(1) Pred uskutočnením predaja majetku strategickje spoločnosti je správca konkurznej podstaty strategickje spoločnosti povinný písomne ponúknuť predaj majetku strategickje spoločnosti Slovenskej republike zastúpenej

Fondom národného majetku Slovenskej republiky za cenu určenú na základe ponukového konania. Ak nie je možné určiť cenu na základe ponukového konania, určí ju znalec.

(2) Ak Slovenská republika ponuku podľa odseku 1 prijme, je správca konkurznej podstaty strategickej spoločnosti povinný do 60 dní odo dňa prijatia ponuky, ak nie je dohodnuté inak, uzavrieť s právnickou osobou určenou vládou kúpnu zmluvu; ak Slovenská republika ponuku neprijme do 120 dní od doručenia ponuky, prednostné právo jej zaniká.

(3) Ak sa Slovenská republika stane vlastníkom strategickej spoločnosti na základe opatrení podľa tohto zákona a pominú dôvody týchto opatrení, Slovenská republika môže ponúknuť strategickú spoločnosť na predaj novému vlastníkovi na základe obchodnej verejnej súťaže. 2) § 5 Správca konkurznej podstaty strategickej spoločnosti je povinný okrem povinností ustanovených v osobitnom predpise 3) zabezpečiť a) prevádzku strategickej spoločnosti, b) aby nedošlo k neodôvodnenému hromadnému prepúšťaniu zamestnancov. 4) § 6 Vláda môže rozhodnúť o strategickom význame spoločnosti, ktorá je v konkurze len do zasadnutia prvej schôdze veriteľov tejto spoločnosti. 5)

Rozhodnutí vlády Slovenskej republiky z 2. decembra 2009 o strategickom význame spoločnosti⁵⁹č. 534/2009 Z.z.

ROZHODNUTIE VLÁDY Slovenskej republiky z 2. decembra 2009 o strategickom význame spoločnosti

Vláda Slovenskej republiky na 182. schôdzi uznesením č. 866/2009 podľa § 2 písm. a) zákona č. 493/2009 Z.z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa strategických spoločností a o zmene a doplnení niektorých zákonov rozhodla o strategickom význame spoločnosti: Obchodné meno: Novácke chemické závody, a.s. v konkurze Sídlo: M. R. Štefánika 972 71 Nováky IČO: 31 616 755

Na majetok spoločnosti Novácke chemické závody, a.s. v konkurze (ďalej len "Novácke chemické závody") vyhlásil Okresný súd Trenčín uznesením č. k. 29K/43/2009-15367 z 2.10.2009 konkurz a ustanovil správcu konkurznej podstaty, ktorým je od 18.10.2009 JUDr. Ján Súkeník. Spoločnosť je dôležitá pre riadny chod hospodárstva a má viac ako 500 zamestnancov, čím spĺňa podmienky na rozhodnutie o strategickom význame.

Odôvodnenie:

Novácke chemické závody majú so svojím výrobným programom významnú pozíciu na slovenskom i európskom trhu a sú popredným dodávateľom chemických surovín pre široké spektrum priemyselných odvetví. Na konci roku 2008 zamestnávali 1 945 zamestnancov. Rozhodnutím Európskej komisie z 22. júla 2009 týkajúcim sa konania podľa článku 81 Zmluvy o Európskom spoločenstve a článku 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore vo veci COMP/39.39S - činidlá založené na acetylde vápenatom a horčička pre oceliarsky a plynárenský priemysel bola spoločnostiam Novácke chemické závody a 1. garantovaná, a.s., udelená rovnakým dielom pokuta 19,6 milióna eur z dôvodu účasti v oblasti výroby acetylidu vápenatého a horčička v Európskom hospodárskom priestore. Udelená pokuta nenapraviteľne ohrozuje ekonomickú životaschopnosť spoločnosti Novácke chemické závody. Z toho dôvodu bola táto spoločnosť donútená podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Okresný súd v Trenčíne konkurz vyhlásil. Táto skutočnosť sa prejavila okamžite a intenzívne. Hrozí, že dôjde k strate viac ako 1 700 pracovných miest len v tejto spoločnosti. Táto skutočnosť vyvolá reťazovú reakciu ohrozenia pracovných miest u dodávateľov Nováckych chemických závodov v Slovenskej republike, a tak dôjde k strate ďalších približne 5 000 pracovných miest. Novácke chemické závody sú z hľadiska zamestnávania nosným podnikom v regióne Prievidza a Nováky. Ukončenie výroby v podniku v dôsledku konkurzu vyhláseného v nadväznosti na udelenie likvidačnej pokuty za kartelovú dohodu výrazne negatívne ovplyvní výkonnosť a konkurenčnú schopnosť celého chemického priemyslu Slovenskej republiky, čo spolu s výraznými dôsledkami na zamestnanosť v hornonitrianskom regióne výrazne zhorší pozíciu slovenskej ekonomiky.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti vláda rozhodla, že Novácke chemické závody spĺňajú všetky podmienky na rozhodnutie o ich strategickom význame.

Poučenie:

Toto rozhodnutie nie je rozhodnutím vydaným v správnom konaní. Nepodlieha preskúmaniu súdom a nie je možné voči nemu podať opravný prostriedok. Robert Fico v.r.

⁵⁹ Zdroj: ASPI